Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 11 апрель
ПАЙШАНБА
№ 70 (5.161).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ТЕЗУ СОЗ

ЯНГИЙЎЛ РАЙОНИДАГИ «СССР 60 ЙИЛЛИГИ» ҚОЛХОЗИ ПАХТАКОРЛАРИ ВИЛОЯТДА БИРИНЧИ БЎЛИБ БЕШ ИШ КУНИДА ЧИГИТ ЭКИШНИ ТУГАЛЛАДИЛАР

Шу кунларда бепоён экинзорларда иш авж олиб кетди. Эрта кузакдан то шу дамгача деҳқон ўз даласини астойдил тайёрлади: чуқур шудгор қилинган ерларга 100—150 килограммдан аммофос, 10—15 тоннадан маҳаллий ўғит солиб, сифатли бороналади. Мана, кафтдек текис пайкалларга яхши ният билан барака уруғи қадалди.

Колхоз раиси Исанби Эралиевни дала бошида учратдик. У жамоа хўжалигининг пешқадам бригадири, район Советининг депутати Неъмат ака Исроиловни дастлабки муваффақият билан қизғин табриклаётган эди:

— Омадингиз келсин, оға, яна карвонбошилик қилдингиз. Йил охиригача шундай бўлсин, — деди раис бригадирнинг кифтига қоқиб. — Ёшларга яна бир бор ибрат кўрсатдингиз.

Жамоа сардори — Неъмат ака билан бир зум суҳбатлашдик. Сочларига оқ оралаб, олтмиш ёшларни қоралаб қолган бу киши бир умр пахтазорда меҳнат қилиб тобланганлардан. Ўтган йили ҳосилдорлик чакки бўлмади. Гектаридан режадаги 29 ўрнига 34 центнердан ҳосил кўтарилди.

Узоқдан гуриллаб, сўнгги эгатларга чигит экиб келаётган трактор пайкал четига келиб тўхтади.

— Ҳорманг, ука, — деди Неъмат ака трактор кабинасидан тушган йигитга қўл узатиб кўришар экан. — Бу азамат Содиқжон Далабоев бўлади, — дея қўшиб қўйди бригадир фахр билан.— Ўзиям механизаторлар сардорида...

Бригадир ҳақ гапни айтди. Содиқжон йигирма йилдан бери пахтакорлар оғирини енгил қилиб келади. Экинларга ўзи ишлов бериб, ҳосилнинг асосий қисмини ҳам ўзи теради.

Жамоа хўжалигидаги 11 та бригаданинг барчаси хўжалик ҳисобида ишлаб келмоқда. Натижа ёмон эмас. Ўтган йили колхозчиларнинг ўртача ойлиги 280 сўмни ташкил этди. Механизаторлар эса 600—650 сўмдан кам маош олишмади.

Хўжалик агрономи Саидакбар Ашурбоев бизни қўшни пайкаллар томон бошлади.

— Хўжалигимиз жорий йилда 586 гектар ерга пахта экади, — деб ҳикоя қилади агроном. — Бу ўтган йилдагидан 100 гектар кам. Мана бу эгат олиб қўйилган майдонларнинг 50 гектарига сабзавот, помидор ва бошқа резаворлар экамиз. Пахтани ўйлабмизу, сабзавот-мевани унутаёзибмиз. Ўтган йили айрим бригадаларимиз гектаридан 42 тоннадан помидор ҳосили олишди.

Янгийўлликлар даласидаги бугунги меҳнат жасорати қутлуғ марраларни кўзлаб иш тутилаётганидан дарак бермоқда. Улар ўтган йили районда иккинчи бўлиб пахта тайёрлаш планини 2220 тоннага етказиб бажаришган эди. Энди эса ер майдонлари юз гектарга камайди. Лекин ишбилармон пахтакорлар бултургидан қолишмайдиган ҳосил кўтариш ниятидадирлар.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

АГРЕГАТЛАР НАЪРАСИ

Қалби яратиш, яшнатиш завқи билан тўлиб тошган бободеҳқон яхши ниятлар билан ерга барака уруғини қадамоқда. Аёзнинг изғиринида ҳам у тиним билмади. Ерни оби-тобига келтириб, мавсумга ҳозирлаш, бўлғуси ҳосилга тамал тоши қўйиш иштиёқида тонгни далада қаршилаб, қуёш билан шу ерда хайрлашди. Бугун эса ерга уруғ тушмоқда. Деҳқон ташвиши қанийди шу билан тугаса. Бу тинимсиз ҳаракат, беором кунларнинг бошланиши, холос.

Фарғона районидаги Ленин номли жамоа хўжалиги пахтакорлари водийда биринчилар қатори чигит экишга киришдилар. Азаматлар амалдаги йилда 760 гектар майдонга барака уруғи қадаб, ҳар гектар ердан 28 центнердан ҳосил кўтаришни мақсад қилиб қўйишган.

Хўжаликнинг Тешабой Фозилов бошлиқ бригадаси далаларида экиш юксак суръатда олиб борилаяпти. Кафтдек текисланган майдонларда иккита агрегат унум билан ишлатилмоқда. Меҳнат беллашувида пешқадамлик қилаётган механизатор Қўзибой Ҳайдаров ҳамда сеялкачи Охунжон Раҳмонов кунига 9—10 гектар майдонга барака уруғи қадаб, бригадада бу муҳим тадбирнинг тез ва соз ниҳоясига етказилишини таъминлашаётир.

Эрта экккан эрта ўради. Шу нақлга амал қилиб иш юритаётган Абдухалил Комилов, Исмоилжон Ҳофизов бошлиқ бригадаларда ҳам чигит экишга қизғин киришилди. Ҳозирда мазкур меҳнат жамоалари тасарруфидаги пайкалларнинг салкам етмиш фоизига барака уруғи қадалди.

— Хўжалигимиздаги пахта экиладиган майдонларнинг деярли барчаси мавсумга эрта ҳозирлаб қўйилди,— дейди участка бошлиғи Абдибанноб Солиев.— Айни дамда барча бригадалар далаларига экиш агрегатлари олиб чиқилди. Колхоз бўйича ҳозирга қадар 310 гектар ерга чигит қадалди. Биз муҳим тадбирни саккиз иш кунида туғаллашни режалаштирганмиз. Имконият етарли.

Ҳа, хўжалик далаларида меҳнат сурони кундан-кунга авж олдирилмоқда. Меҳнаткашларга кўрсатилаётган доимий ғамхўрлик иш суръатининг ортишини таъминлаётир.

А. ТЎХТАСИНОВ.

СУРАТЛАРДА: 1. Ишчи Ражабали Нишонов (чапдан ўнгга), участка бошлиғи Абдубанноб Солиев ва бригада бошлиғи Тешабой Фозиловлар чигит сифатини кўздан кечиришмоқда. 2. Экиш пайти.

Л. КИМ олган суратлар.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

УЛЬЯНОВ

Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Партия XX съезди» давлат хўжалигида кўкламги дала ишлари авж олдирилмоқда. Карим Соҳибов бошлиқ ижарачи жамоа бултур кузда 40 гектар ерга буғдой уруғи сепганди. Шу кезларда ниҳоллар барқ уриб ривожланмоқда. Ғаллакорлар барча майдонлардаги майсаларни бир сидра озиқлантиришди. Аввал ўғитланиб, сўнгра сувга қондирилган экин ривожи тезлашди. Ғаллакорлар гектаридан 28 центнер ўрнига 30 центнердан дон етиштиришни кўзлашмоқда.

Хўжаликнинг 6-бўлимига қарашли Жўра Турдиев бошлиқ бригада маккажўхорикорлари экишни тезлатмоқдалар. Тажрибали механизатор Комил Маматов, сеялкачилар Шавкат Қўлдошев ва Мамат Мардонов уч кунда 18 гектар ерга дон учун маккажўхори қададилар. Жамоа ҳар гектар ердан 35 центнердан сара дон, 270 центнердан кўк масса олишни мўлжаллаган.

Э. ЭШОНҚУЛОВ.

ТОШКЕНТ РАЙОНИ

Эргаш Раҳмонов ўн бир йилдан бери «Ленинград» давлат хўжалигида ишлаб келмоқда. Айни пайтда илғор бригада етакчиси. У бошлиқ жамоа ҳар йили белгиланган режани шараф билан бажармоқда. Жорий йилги ният ҳам чакки эмас. Беш гектар майдондаги карамдан 25 тонна ўрнига 30 тонна ҳосил олиш кўзда тутилган.

Сабзавоткорлар айни кезларда карам ниҳолларини меҳр билан парвариш қилишаяпти. Оила пудрати тўлиқ жорий қилингани қўл келмоқда. Мажид Мирисмонов, Рисбой Кушеков, Умрзоқ Исоқов бошлиқ пудратчиларнинг далаларидаги кўчатлар айниқса дуркун.

* * *

«Тошкент» давлат хўжалигининг 1-бўлимига қарашли Мухан Ирисбоев бошлиқ парник хўжалиги аъзолари сабзавоткорларга кўплаб кўчатлар етказиб беришмоқда. Жумладан улар айни пайтда 3 миллион дона помидор ниҳолларини тайёрлаб қўйишган. Бўлимнинг 30 гектар майдонига экилган карам кўчатларини ҳам улар етиштиришган. Шу кезларда бу экин сифатли парвариш қилинаяпти. Эрта-индин очиқ майдонларга помидор ўтқазиш бошлаб юборилади.

Т. ДЎСАНОВ.

ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ҲАМКОРЛИК

Олтинкўлдаги Ленин номли жамоа хўжалигида меҳнат қилаётган механизатор Улуғбек Имомов билан сеялкачи Тоҳиржон Худойназаровга 60 гектар ерга чигит экиш учун атиги бир ҳафта керак бўлди. Улар районда биринчилардан бўлиб экиш ишларини туғалладилар. Тажрибали пахтакор Алишер Бойзоқов раҳбарлик қилаётган бу бригада далаларига истиқболли С-6524 нави экилган. Чигит ўтган кузда тортилган пушталарга экилди, бу эса чигитнинг табиий намликдан фойдаланиб ундириб олиш ва бўлажак ҳосилнинг таннархини камайтириш имконини беради.

Жамоаларнинг бир-бирларига кўмаклашиши, чигит қадаш агрегатларидан унумли фойдаланиш натижасида экиш ишлари яхши суръатлар билан олиб борилмоқда. Шунинг учун қўшни бригадаларда ҳам чигит қадаш ишлари охирига етиб қолди. Қаҳрамон Сатторов, Каримжон Ҳуриллаев, Азимжон Азизовлар бошлиқ бу бригадаларнинг деҳқонлари ўтган йилдагидек ҳар гектар ердан 35 центнер пахта териб олишни мўлжаллашмоқда.

АҲДГА ЯРАША

Фарғона вилоятининг Қува районида экиш мавсуми қизғин бормоқда. Энгельс номли, Киров номли, «Ленинизм», шунингдек Калинин номли жамоа хўжаликларининг деҳқонлари яхши суръатлар билан меҳнат қилишмоқда. Калинин номли хўжаликка бир назар ташлайлик.

— Бу йил биз 1287 гектар ерда пахта етиштирамиз, — дейди жамоа хўжалигининг бош агрономи У. Қурбонов. —600 гектар ерда уруғликни пушталарга экяпмиз. Биз ўтган йили шу усулда ишлаб, унинг афзал эканлигига ишонч ҳосил қилдик. Ўшанда шундай майдонларда ҳар гектар ердан 32 центнер пахта ҳосили олдик. Бу йил эса биз шу кўрсаткични 35 центнерга етказишга қарор қилганмиз. Далалар экишга яхшилаб тайёрланди, сара уруғликлар тайёрлаб қўйилди. Бизнинг шароитимизда С-6524 ва «Тошкент-6» навлари яхши ҳосил беряпти. Биз шу навларни экяпмиз.

— Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамасининг экиш ишларини тез туғаллаш, ишлаб чиқариш илғорлари меҳнатини рағбатлантириш тўғрисидаги қарори пахтакорларимиз ғайратига ғайрат қўшди, — деди жамоа хўжалигининг раиси А. Шайдуллаев. — Хўжалик механизаторлари чигит қадаш ишларини 25 апрелгача туғаллашга, чигитнинг бир текисда униб чиқишини таъминлашга ваъда бердилар. Илғор механизаторлар Тожиали Солиев, Набижон Абдуллаев ва бошқалар ҳар куни 12—15 гектар ерга чигит экмоқда.

ПИЛЛАЧИЛАР МАВСУМИ

Каттақўрғондан Термиз, Ангор, Жарқўрғон районлари хўжаликларининг инкубаторийларига ипак қурти уруғининг дастлабки туркумлари келтирилди. Пиллачилар мавсумни мураккаб об-ҳаво шароитида бошлашмоқда. Кейинги пайтларда салқин тушиб қолди ва инкубаторийларда меҳнат қилаётганлар биноларда керакли ҳароратни сақлаб туриш учун уларни иситиш тўғрисида алоҳида қайғуришларига тўғри келяпти.

Қурт уруғлари жонлантирилаётган вақтда пиллачилар куртхоналарни тайёрлаш ишларини туғатишмоқда. Улар зарур ремонт ишларини бажаришяпти, керакли асбоб-ускуналар, ёқилғи олиб келишяпти. Кўпгина хўжаликларда ҳозирнинг ўзидаёқ оилавий звенолар тузилди. Тажрибанинг кўрсатишича, меҳнатни ташкил қилишнинг бундай шакли, энг самаралидир. Қарийб 29 минг звено ташкил этиш мўлжалланган, уларнинг ҳар бири боқиш учун кўпи билан бир қути қурт уруғи олиши керак. Бу қуртларни яхшироқ парвариш қилишни, тут баргларининг чиқитга чиқмаслигини таъминлайди, бунинг натижасида ҳосил ҳам юқорироқ бўлади. Ўтган йили 17,5 мингта ана шундай звено ишлаган эди.

ҚЎШИМЧА ЕРДАМ

Янгиариқ ва Хонқа заводларининг пахта тозаловчилари янги мавсумга тайёргарлик ишларини бошлаб юборишди. Бу жамоалар вилоятда биринчилардан бўлиб ўтган йил ҳосилини қайта ишлашни туғалладилар.

Натижа ёмон бўлмади. Тола олиш топшириқлари ошириб бажарилди. Анчагина электр энергияси, эҳтиёт қисмлар тежаб қолинди. Корхоналар миллионлаб сўм даромад олди. Бу даромаднинг бир қисми саноат ва озиқ-овқат моллари нархи ошиши муносабати билан ишчи ва хизматчиларга қўшимча компенсация тўлаш учун сарфланди.

Меҳнат интизомининг юксаклиги, ишларнинг моҳирлик билан ташкил этилиши, агрегатлар ва механизмларни соз тутиш заводда муваффақият гарови бўлмоқда.

Муҳандис-техник ходимлар ҳам бутун мавсум мобайнида бир маромда ишладилар. Қайта ишлашга топширилаётган пахтанинг навига қараб улар механизмларни тезкорлик билан қайта созлаб турдилар, бекор туриб қолишларга йўл қўймадилар.

Мавсумлар оралиғида иккала заводда ҳам ҳеч ким ишсиз қолмайди. Ишчи ва хизматчиларнинг бир қисми заводнинг ёрдамчи хўжаликларига бориб, ҳозир ем-хашак экинларини экишмоқда, молхоналарни тозалаш билан шуғулланишмоқда, чиқиндилардан кўрпалар тикишмоқда. Хонқа заводи негизида эса қурилиш цементи ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилган.

БАҲСЛАРНИ ЙИҒИШТИРИБ ҚЎЙИБ, АМАЛИЙ ИШГА КИРИШАЙЛИК

ФЕДЕРАЦИЯ КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИДАН

9 апрель куни СССР Президенти М. С. Горбачев раислигида Федерация Кенгашининг мажлиси бўлди. Мажлисда мамлакат тақдирига, унинг барча фуқаролари ҳаётига дахлдор жуда муҳим муаммолар кўриб чиқилди. 17 март куни бўлиб ўтган СССР референдуми якунлари, иқтисодий битимлар қандай бажарилаётганлиги жумҳуриятларнинг, Совет давлати ва ҳукуматининг раҳбарлари иштирокида батафсил муҳокама қилинди.

М. С. Горбачев мажлисни оча туриб бундай деди: бугун Федерация кенгашида қуйидагилар қатнашмаяпти: Ельцин отпускага чиққан, Гамсахурдиа жумҳуриятидаги вазият мураккаблиги сабабли, Снегур бетоблиги, Горбунов бетоблиги сабабли кела олмади, Ландсбергис мажлисда ўзининг иштирок этишини зарур деб ҳисобламади, Рюйтель ҳам ўзининг ҳозир бўлишини зарур деб ҳисобламади. Биз иш бошлашимиз мумкин деб ҳисоблайман. Ҳозирги вазият ҳақида аниқ-равшан ва рўй-рост гапириб ўтишни ғоят муҳим деб ҳисоблайман. Шундай вазият вужудга келдики, энди гап мамлакат узра хавф пайдо бўлганлиги ҳақида бормоқда. Аҳолининг кўпчилиги Совет федерациясини сақлаб қолишни ёқлаб чиққан бўлишига қарамай, давлатимиз учун, Совет федерацияси учун мана шундай ҳавф вужудга келди. Бу —иқтисодиётнинг барбод бўлиши ва бундан халқ манфаатлари, мамлакатнинг мудофаа қобилияти учун келиб чиқадиган оқибатлар хавфи, ҳуқуқ-тартибот, қонунийлик ва ҳокимият муассасаларининг бузилиши хавфидир. Ҳар бир совет кишисининг, ҳар бир оиланинг ҳаётий манфаатларига дахл қилинмоқда.

Гап турмушимизнинг негизлари ҳақида бормоқда, бу эса ҳар қандай фикрлардан, сиёсий ҳаракат дастурларидан юқоридир, бу ўринда шахсий иштиёқлар ва гуруҳ манфаатлари ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Ҳозир бундай вазиятнинг сабабларини таҳлил этишга киришмоқчи эмасман. Бу ўринда ҳамма нарса — ўтиш даврининг қийинчиликлари, марказий, жумҳурият, маҳаллий идораларнинг хатолари, ўтмишдан бошланган муаммолар қоришиб кетган.

Аҳвол мана шундай, бунинг сабабларини биз таҳлил этиб чиқдик, бу таҳлилни давом эттириб, келажак учун сабоқ олиш керак. Аммо ҳозир жанжалларни бир чеккага суриб қўйиб ҳаракат қилиш, ҳаракат қилганда ҳам, якка-ёлғиз эмас, балки жамиятнинг барча соғлом кучларини бирлаштириб зудлик билан ҳаракат қилиш лозим. Мамлакатнинг фалокатга гирифтор бўлишига йўл қўймаслик учун ҳаракат қилиш керак.

Вазиятни мана шундай тушунишга асосланиб, яқин вақт ичида бир қанча қатъий чораларни амалга ошириш зарур бўлади.

Биринчидан, Совет давлатини сақлаб қолиш ва янгилаш тадбирларини кўриш лозим. Халқ 17 мартдаги референдумда мана шу тақдирга дахлдор бўлган ҳаётий муҳим масала хусусида ўз фикр-иродасини билдирди. У ҳар қандай миллат кишисининг ҳуқуқлари ва эркинликлари тўла-тўкис таъминланадиган суверен жумҳуриятларнинг янгиланган федерацияси бўлмиш СССР Иттифоқи учун овоз берди. Референдум якунларини ўзгартиришга, айниқса унинг натижаларини инкор этишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Энди бизнинг қўлимизда меҳнаткашларнинг манфаатларини кўзлаб, референдум маъқуллаган қоидалар асосида Иттифоқ давлатини янгилаш ва мустаҳкамлаш юзасидан изчил қатъий сиёсат ўтказиш учун халқнинг ваколати бор.

Янги Иттифоқ шартномаси тузилгунга ва янги Конституция қабул этилгунга қадар бизда қонунийликни ва бошқарув системасини мустаҳкамлаш, назоратни ва мансабдор шахсларга нисбатан талабчанликни кучайтириш соҳасида амалий иш қилиш учун асос бор. Шу негизга таяниб, аслида жуда ўта кетган қонунсизлик бўлган «Қонунлар уруши» деб аталган «уруш»ни дарҳол тўхтатиш керак.

Яқин вақт ичида янги Иттифоқ шартномасини пухталаштириб, сўнгра уни имзолаш лозим. Эълон қилинган лойиҳани жумҳуриятларнинг олий кенгашлари ва СССР Олий Кенгаши сессияларида муҳокама қилиб, уни узил-кесил келишиб олиш зарур.

Шартноманинг имзоланиши иттифоқ ва жумҳурият идораларининг вазифаларини фарқлаб қўйишга қонуний асосда киришиш ва шу тариқа баъзан ҳокимиятни ўзбошимчалик билан босиб олишни, беҳуда мунозараларни эслатадиган, ишончсизликка, гумонсирашга, нуқтаи назарларни қарама-қарши қўйишга олиб борадиган, пировард натижада жамиятга, одамларга зарар етказадиган, ишга халақит берадиган ҳозирги жараёнга чек қўйиш имконини беради.

Бу эса янги Конституцияни тайёрлаш ишини ниҳоясига етказишга киришишга йўл очади, унинг лойиҳаси кейинчалик СССР халқ депутатларининг съездида кўриб чиқилиши, сўнгра эса, эҳтимол, ялпи муҳокамага қўйилиши керак бўлади.

Иккинчидан, ижроия ҳокимиятининг қуйидан, юқоригача тенг ҳуқуқда тобелигини дарҳол тиклаш, юқори идораларнинг ваколатига кирувчи масалалар юзасидан уларнинг қарорларини бажармаганлик учун ижроия идоралари ва мансабдор шахсларга нисбатан ҳуқуқий, маъмурий ва иқтисодий жавобгарлик чораларини кўриш лозим. Бу ўринда ҳам тўла равшанлик бўлиши керак, демократия, мустақиллик байроғи остида мустақилликнинг ўзига, иттифоқ давлатига, демократияга, зарба урадиган, ўзгартишларнинг бутун йўлини шубҳа остига қўядиган жараёнлар авж олишига йўл қўйиб бўлмайди. Ҳозирги шароитда ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг фаолиятини тартибга соладиган қонунлар қабул этилишини қисқа муддатда ниҳоясига етказиш, улар системасининг бирлигини сақлаб қолиш, моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш керак.

Учинчидан, миллатлараро можароларнинг давлат учун хатарли эканини эътиборга олиб, шу можароларга жалб этилган барча томонларга зўравонликни дарҳол тўхтатиш, ғайриконституциявий ҳужжатларни, миллий белгига қараб фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳар қандай чеклашларни бекор қилиш ҳамда ўзаро мақбул сиёсий ечимларни излаш учун музокара бошлаш таклиф қилинсин. Шу йиллар давомида йиғилиб қолган ҳамма муаммоларни бартараф қилиш лозим. Бундай қилиш унчалик осон эмас, бироқ олий манфаатлар ҳаракат ва хулқ-атворнинг айни мана шундай мантиқини тақозо этади.

Тўртинчидан, мамлакатдаги вазиятни издан чиқараётган иш ташлашлар, митинглар ва бошқа сиёсий ҳаракатлар йил охиригача тўхтатиб турилиши эълон қилинсин.

Иқтисодий соҳада ишлаб чиқаришнинг бундан буён пасайишига, хўжалик алоқаларининг узилишига йўл қўймаслик юзасидан зудлик билан чоралар кўрилиши керак. Вазирлар Маҳкамаси шу иш билан шуғулланди, келишиб олинган ва жумҳуриятларнинг вакиллари имзолаган қарор бор. Президентнинг шу масалага оид фармонининг амал қилиш муҳлати йилнинг II—IV чоракларига узайтирилсин, энг муҳими эса — базавий тармоқларнинг ишига тааллуқли бўлган қарорлар ва 1991 йилги иқтисодий битимда ёзиб қўйилган ҳамма чора-тадбирлар бажарилсин. Бу қарорлар ва чора-тадбирларни ҳар бир жумҳурият бажариши лозим, акс ҳолда ҳамма нарса ҳеч кимга кераксиз сафсатага айланиб қолади, бу эса одамларнинг асабини бузиб, норозилигига сабаб бўлади. Халқ қабул этилган қарорларни эътиборсиз қолдириш, уларнинг бажарилиши учун ташкилотчилик иши ва масъулият бўлмаслиги каби иш услубига қатъиян қарши чиқмоқда.

Жумладан, маҳсулотни жумҳуриятлар, вилоятлар, ўлкалар чегарасидан олиб чиқишни чеклаш юзасидан жумҳурият, маҳаллий идоралар бундан аввал қабул қилган қарорлар бир ҳафта муддат ичида бекор қилиниши лозим деб ҳисоблайман. Агар шундай қилмасак, ҳеч нарса ўзгармайди. Агар бирон-бир кимса ҳар бир тонна хусусида буйруқ бериб, умумиттифоқ бозорининг субъектлари бўлмиш корхоналар хўжалик фаолиятининг ҳар бир масаласи юзасидан кўрсатма бериб, шу тариқа ўзларини дадил ҳис қиладиган бўлса, бу нарса ўзини ўзи алдашдир. Бунда ишни шундай йўлга қўйиш керакки, мазкур талабларни бажармасликда айбдор бўлган шахслар қаттиқ жавобгарликка тортиладиган, ҳатто эгаллаб турган лавозимларидан олиб ташланадиган бўлсин.

Аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш муҳимлиги эътиборга олиниб, колхоз ва совхозларни, қишлоқдаги бошқа товар ишлаб чиқарувчиларни, деҳқончилик-саноат мажмуи барча корхоналарини зарур ресурслар билан таъминлашнинг алоҳида тартиби жорий этилади. Қишлоқ хўжалиги ишларини бажаришда, айниқса ҳосилни йиғиштириб олишда шаҳарликларнинг қишлоққа ёрдамлашувига давлат даражасида кафолат берилади. Вазирлар Маҳкамаси қишлоқ хўжалигининг нарх белгилаш янги шароитида саноат билан ва халқ хўжалиги бошқа тармоқлари билан тенг муносабатларини сақлаб қолиш тўғрисидаги масалани зудлик билан кўриб чиқсин. Бу масала эътибордан четда қолдирилса, лоақал бир ой кечиктирилса, иш шундай тус оладики, агар колхоз ва совхозлар ўтган йилни умуман салкам 58 миллиард сўм фойда билан якунлаган бўлсалар, шу йилнинг II чораги охирига бориб уларнинг ҳаммаси зарар кўрадиган бўлиб қолади. Улгуржи нархлар ўзгариши муносабати билан вужудга келган вазият мана шундай. Масала ҳеч пайсалга солинмай ҳал этилиши лозим.

Қишлоқни ижтимоий жиҳатдан ободонлаштираётган саноат, қурилиш, транспорт корхоналарини рағбатлантирувчи қўшимча омиллар жорий этилмоқда. Ерислоҳотининг натижаси келгуси йил ҳосилида кўзга ташланиши керак. Иттифоқ миқёсида ҳам ва билишимча, барча жумҳуриятларда ҳам бу хусусда зарур қонунлар бор. Маҳаллий ҳокимият идоралари ва хўжаликларнинг раҳбарлари бу қонунларнинг аниқ бажарилишини таъминлашга мажбурдирлар.

Бозорни мол билан мўл-кўл таъминлаш биринчи галдаги вазифалигича турибди. Бу соҳада биз фавқулодда вазиятга биноан ва янгича тадбирларни амалга ошириб ҳаракат қилишимиз керак. Биринчи галда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган барча корхоналар учун имтиёзли тарзда пул билан таъминлаш ва имтиёзли солиқ жорий этилиши керак. Ишлаб чиқариш жамоалари қайси иш билан шуғулланмасинлар, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан

(Давоми 2-бетда).

БАҲСЛАРНИ ЙИҒИШТИРИБ ҚЎЙИБ, АМАЛИЙ ИШГА КИРИШАЙЛИК

(Боши 1-бетда).

манфаатдор бўлишлари керак. Ҳозир ишлаб чиқариш эҳтиёжларига кетаётган кўп нарсалардан бозор фондларини тўлдириш учун фойдаланиш, мана шуларнинг ҳаммасини бозорга чиқариш, экспортни қисқартириш ва импортни кўпайтириш ҳисобига товар ресурсларини кўпайтириш лозим.

Тангликка қарши чора-тадбирлар бюджетни соғломлаштиришни, давлат камомадини қисқартириш йўлини қатъият билан ўтказишни, ҳар бир сўмдан фойдаланиш устидан жуда қаттиқ назорат ўрнатишни ўз ичига олади. Биз бу йилги иқтисодий битимнинг бюджетга, солиқ системасига, барқарорлаштириш ва пенсия жамғармаларини вужудга келтиришга, банк системасининг фаолиятига таллуқли қисмининг бажарилиши қониқарсизлигига бундан буён бир кун ҳам тоқат қила олмаймиз. Бу йилнинг дастлабки ойларида биз молия соҳасидаги тартибсизликка ва давлатга қарши ишларга дуч келдикки, бундай шароитда Умумиттифоқ бозорини сақлаб қолиш ва ривожлантириш, молиявий аҳволни соғломлаштириш, тангликдан чиқиб олиш ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас. Бу Иттифоқ бюджети, мамлакатнинг бутун молиявий системасига нисбатан ўтакетган талончиликдир, унга чек қўйилади.

Рўй-рост айтадиган бўлсам, бунда ҳар қандай тасодифий вазиятларни рўкач қилиш ўринсиздир. Биз йирик Умумиттифоқ ижтимоий дастурларини бажаришимиз, базавий тармоқларни қўллаб-қувватлашимиз, бир қанча жумҳуриятларга бюджетдан ёрдам беришимиз, мудофаани, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ва давлат хавфсизлиги идоралари фаолиятини, фундаментал фанларни, маданиятни пул билан таъминлашимиз керак.

Нарх белгиланишини тартибга солиш, пухта кредит сиёсатини ўтказиш йўли билан сўмни мустаҳкамлаш, пул муомаласини тартибга солиш тангликка қарши энг муҳим чоралардан биридир. Энг муҳими шуки, бозорда пайдо бўладиган ҳар бир сўм ҳақиқатан ҳам ишлаб топилган пул бўлсин. Аввало савдода ва умумий овқатланишда, маиший хизмат соҳасида, майда ва ўртача корхоналарга нисбатан давлат ихтиёридан чиқариш ва хусусийлаштириш, ишбилармонликни ривожлантириш, иқтисодиётдаги монополизмни тугатиш, майда ва ўртача бизнесни қўллаб-қувватлаш, товар ва молия биржаларини жадаллик билан вужудга келтириш, сўмнинг бемалол айирбошланадиган бўлишига ўтиш хусусида фаол ҳаракат қилишни кучайтириш назарда тутилмоқда.

Меҳнатга қобилиятли кишиларнинг яшаш учун пул топишига имкон бериш ва айни вақтда меҳнатга лаёқатсиз ва ижтимоий жиҳатдан ночор кишиларни қўллаб-қувватлаш учун аҳолининг ижтимоий кафолатларини ва ижтимоий ҳимояланишини вужудга келтиришга тангликка қарши чора-тадбирлар системасида биринчи даражали ўрин берилади. Бунинг учун яқин бир ой ичида нарх-наво ўзгариши муносабати билан аҳолининг даромадларини индекслаш тўғрисидаги қонун лойиҳаси СССР Олий Кенгаши муҳокамасига тақдим этилади. Энг оз истеъмол бюджетлари системасини вужудга келтириш соҳасидаги иш ниҳоясига етказилади, иш билан таъминлашнинг иттифоқ-жумҳурият хизмати ва ижтимоий ишлар системаси вужудга келтирилади. Бозорга ўтиш шароитида соғлиқни сақлаш, таълим, фан ва маданият ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилинади.

Тангликка қарши дастурда қамраб олинадиган ва таклиф этилаётган чора-тадбирларнинг кичик бир қисминигина айтиб ўтдим. Дарров ҳамма нарсани ўзгартириб юборадиган биронта мўъжизакор иқтисодий восита йўқлигини уқиб олишимиз ва одамларга аниқ қилиб айтишимиз керак. Бу — биз танлаб олган бозор иқтисодиётига, ҳуқуқий давлатга ўтиш, иттифоқни янгилаш йўли доирасидаги сиёсий, иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий, ташқи иқтисодий соҳада бир-бири билан боғлиқ бўлган чора-тадбирларнинг бутун бир системасидир. Бу системани амалга ошириш — айниқса ҳозирги вазиятда, иқтисодий ва ижтимоий воситалар издан чиққан бир пайтда осон иш эмас.

Шу сабабли мен ҳокимият тузилмалари фаолиятининг самарадорлиги, давлат интизоми ва тартибига, қонунийликка қатъий риоя этиш, ташаббус ва масъулиятни ҳар томонлама ривожлантириш тўғрисидаги масалани яна бир бор ўртага қўймоқдаман. Шуни англаган ҳолда биз ҳамкорликка ҳам эришмоғимиз керак, шундагина танглик ҳолатлари бундан буён ҳам авж олишини тўхтатиб қола оламиз, йил охиригача муайян барқарорликка эриша оламиз, иқтисодиётни жонлантириш, мамлакатдаги вазиятни яхшилаш ва ислоҳотларни жадаллаштириш учун шароит ярата оламиз.

Сўзимнинг охирида тангликка қарши таклиф этилаётган дастур — ўта қийин иш эканини, аммо у бутун жамиятнинг манфаатларига мос бўлиб тушишини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман. Биз бу дастурни таклиф қилар эканмиз, барча жамоат кучларига ва ҳаракатларига сиёсий ихтилофларни иккинчи ўринга суриб қўйишни, мафкуравий жангларни йиғиштириб қўйишни тавсия этамиз. Шу жиҳатдан мен РСФСР халқ депутатларининг яқинда бўлиб ўтган съездида марказ билан жумҳуриятларнинг ҳамкорлигига, баҳамжиҳат ҳаракат қилишга даъватларни табриклайман. Бундай даъватлар кейинги вақтларда барча анжуманларда, ҳамма жумҳуриятларда тобора кўпроқ қатъият билан янграб турибди. Бу — онгли равишда қилинаётган иш бўлиб, замонанинг амридир. Ҳозир ҳаракат қилиш ва амалий ишларни ҳал этиш — энг муҳим вазифадир.

Мамлакат бош вазирининг биринчи ўринбосари В. Х. Догужиевнинг, бош вазир ўринбосари В. И. Щербаковнинг, иттифоқ молия вазири В. Е. Орловнинг, СССР давлат банки раиси В. В. Геращенконинг ахборотларида тангликка қарши дастурнинг аниқ қоидалари ойдинлаштириб берилди. Иқтисодиётдаги вазиятнинг турли жиҳатларига, вужудга келган қийинчиликларни бартараф этиш йўлларига таалуқли саволларга жавоблар қайтарилди.

Бўлиб ўтган муҳокамада илгари қабул этилган қарорларга қарамай, ҳозирча иқтисодиётда яхшилик сари бурилиш бошланмаганлиги, ишлаб чиқаришнинг пасайиши давом этаётганлиги хусусида ташвишланиб гапирилди. Бунинг турли сабаблари, аввало хўжалик алоқаларининг узилганлиги, маъмурларнинг фаолиятидаги келишмовчилик айтиб ўтилди. Бу сабаблар қор уюмидек тобора кўпая бориб, мамлакат халқ хўжалигини издан чиқармоқда, одамларнинг турмуш шароитини ёмонлаштирмоқда. «Қонунлар уруши» давом этаётганлиги катта зиён етказмоқда. Меҳнат интизоми кескин бўшашиб кетганлиги, иш ташлашлар тўлқини, митингбозлик қийинчиликларнинг энг асосий сабабларидан бири эканлиги айтилди.

Бутуниттифоқ касаба уюшмалари конфедерациясининг номидан шу конфедерациянинг раиси В. П. Шчербаков сўзга чиқди. Касаба уюшмалари, деди у, нарх-наво кўтарилиши муносабати билан меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш масалалари ўткирлашиб бораётганини таъкидламоқдалар. Умумий овқатланишдаги компенсация даражасини ошириш зарурлигига эътибор қаратилди. Бунга меҳнат жамоалари ҳам ўз ҳиссасини қўшишлари лозим.

Ўзбекистон Президенти А. И. Каримов, Қозоғистон Президенти Н. А. Назарбоев, Озарбайжон Президенти А. Н. Муталибов, РСФСР Олий Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари Р. И. Хасбулатов, Украина Вазирлар Кенгашининг Раиси В. П. Фокин ва Қирғизистон Вазирлар Кенгашининг Раиси Н. И. Исанов ўз нутқларида жумҳуриятлардаги ишларнинг аҳволи, уларнинг қийинчиликлари ва эҳтиёжлари, умумиттифоқ муаммоларини ҳал этишга ёндашувлар тўғрисида гапирдилар.

Мажлисда Вазирлар маҳкамаси муҳокама якунларини эътиборга олиб, тангликка қарши дастурни қўшимча равишда ишлаб чиқади ва ССР Иттифоқи Олий Кенгашининг муҳокамасига тақдим этади, деган қарорга келинди.

Кун тартибининг навбатдаги банди доирасида Иттифоқ шартномасининг лойиҳасини тайёрлаш юзасидан бундан буёнги қилинадиган иш тўғрисидаги масала муҳокама этилди. Умумхалқ овоз бериши давлатимизни сақлаб қолиш ва қайта тузиш тўғрисида қатъий бир фикр билдирганлигини нотиқлар таъкидлаб ўтишди. Шунга амал қилиб энди янги шартнома тузиш сари бориш зарур. Лойиҳа жумҳуриятларнинг парламентларида кўриб чиқилганидан кейин уни келишиб олишни бевосита Федерация Кенгашида ниҳоясига етказиш тўғрисида таклиф айтилди.

Мажлисда СССР Олий Кенгашининг Раиси А. И. Лукьянов ва СССР Бош вазири В. С. Павлов қатнашдилар.

Б. ГРИШЧЕНКО,
Б. ШЕСТАКОВ,
ТАСС шарҳчилари.

ХОНОБОДЛИК ИШБИЛАРМОН

Кейинги пайтларда жумҳурият Президентининг фармони асосида қишлоқ аҳолисини турар-жой қуриш учун ва қўшимча томорқа билан таъминлашга эътибор кучайди. Бундан кўзланган асосий мақсад одамларни бошпанали қилиш, уларнинг мева-чева, полиз, сабзавот маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўларoқ қондириш. Тан олиш керак, икки-уч йил муқаддам қишлоқ аксарият аҳолиси кафтаккина ерда шахсий чорваси учун озуқа етиштирар, ноз-неъматларни эса шаҳар бозоридан харид қилишга мажбур эди. Наманган районидаги Хонобод қишлоқ Шўроси ҳудудидаги аҳолининг мазкур ғамхўрликдан қай даражада баҳраманд бўлаётганлиги билан танишдик.

— Бизда 2600 та хонадон бор, — дейди Шўро ижроқўми раиси Тоштемир Боқиев. — Ўтган йили Президент фармонига биноан одамларга серунум майдонлардан 105 гектар ер ажратиб берилди. Аҳолининг улардан қай даражада фойдаланаётганлиги назорат қилиб борилмоқда. Мақсадимиз — бир қарич ердан ҳам яхши самара олишга эришиш. Маълумки, хонободликлар азалдан меҳнаткашлиги, ишбилармонлиги билан кўпчиликка танилган. Муҳими улар замин билан тиллаша олишади, ер қадрига етишади. Аҳолига қўшимча томорқа тақсимланмасидан бурун ҳам хонободликлар уй-жойдан ортган озгина жойдан унумли фойдаланишарди. Район ва шаҳар аҳолиси дастурхонини, бозор пештахталарини улар етиштирган ноз-неъматлар безарди.

Хонободликлар самарали меҳнатлари туфайли шахсий томорқадан ҳар йили катта даромад олиб, оила иқтисодиётини мустаҳкамлашмоқда.

— Деҳқонларимиз ер шароитига қараб экин танлайдилар, — дейди Т. Боқиев сўзини давом эттириб. — Томорқада асосан кўк пиёз, редиска, ҳандалак, қовун, помидордан, қоратепаликлар сабзи, турп, помидор, курманликлар қулупнайдан яхши фойда кўришади. Қишлоқларимизда суяги меҳнатда қотган, деҳқончилик илмини пухта эгаллаган ишбилармон кишилар кўп. Қоратепалик Мамасидиқ ота Мерганов сабзи, редиска, турп, помидор етиштиришнинг устаси. Курмаклик Турғунбой Латипов, Абсамат Қосимов, Муҳаммадвали Қозоқбоев қулупнайдан юқори ҳосил олишда катта тажрибага эга. Иссиқхонада сабзавот етиштиришда хонободлик Абдурашид Абдувалиевнинг олдига тушадиган топилмайди.

Қишлоқ Шўроси раиси билан қоратепалик кекса деҳқон Мамасидиқ Мерганов хонадонида бўлдик.

Кўча эшиги олдида бизни ота кутиб олди. 83 баҳорни қаршилаган нуроний ичкарига таклиф қилди. Чоғроқ ҳовли саҳнларини сўритоклар эгаллаган. Уйлар, молхоналар батартиб қурилган.

— Отам раҳматли: «Деҳқонни бир парча ер боқади. Кимки яхши ҳосил етиштириб, ризқини ундириб еса, у чин деҳқон. Заминдан фойдалана олмаган эса бу номга нолойиқ» дер эдилар, — гап бошлади хонадон соҳиби. — Улғайгач, бу гаплар замирида олам-олам маъно борлигини тушуниб етдим. Айрим ҳовлиларга кириб, ишлатилмай бекор ётган ерни кўрсам, юрагимга оғриқ киради. Пенсияга чиққанимга ҳам 20 йилдан ошди. Лекин меҳнатдан тортилмаганим учун бўлса керак, ҳамон тетикман. Ҳовли ортида 11 сотихча ер бор. Ҳар йили ундан 5 минг сўмдан зиёд даромад оламан. Халқимизда «Қаловини топсанг қор ёнади» деган нақл бор. Иш тажрибамиз жуда оддий. Кеч кузда томорқа майдонини сифатли ҳайдаймиз. Эрта баҳорда эса ерни экишга ҳозирлаймиз. Сўнг олти сотихида мартнинг биринчи ярмида жўяк олиб, ҳар сотихига 50 грамм сабзи, 70 грамм редиска уруғи сепилади. Уч марта сув қўйилгач, экин ўн-ўн икки кунда бехато униб чиқади. Апрель охирларида етилган редискани йиғиштириб олишга киришамиз. Сабзини ўтаб, бегона ўтлардан тозалагач, енгил озиқлантирамиз. Июнь охирларида сабзи саранжомланиб, ўрни Марғилон турпини экишга тайёрланади. Июлнинг бошларида сепилган уруғ сентябрь охирида етилади.

Томорқанинг иккинчи қисми — 5 сотихига март охирида «Оқ хамак» навли помидор кўчати ўтқазилади. Хонадон 22 йилдан буён шу навни етиштириб, зиён кўргани йўқ. У эртапишар. Июнь охирида ҳосилни йиғиштириб олиб, ўрнига макка экишади. Бунинг қулай томони шундаки, алмашлаб экиш ерни чарчатмайди. Августнинг биринчи ўн кунлигида маккадан бўшаган майдонда яна турп етиштириш мумкин. Бу ишларни маромида бажариш қийин, албатта. Ота йигирма беш йилдан бери фарзандлари, невaралари билан ана шу мушкул ишни вақтида бажариб келаяпти. Бу йил ҳам ишни тажрибага таянган ҳолда бошлаб юборишди. Беш сотих майдонда помидор, олти сотихда эса сабзи ва редиска парвариш қилишяпти. Экин ривожи чакки эмас...

Ота билан хайрлашар эканмиз, хонободлик ишбилармоннинг гаплари ва ишлари кўнглимизга илиқлик бағишлади. Қани энди жумҳуриятимизнинг ҳамма жойида ҳам одамлар ўз томорқаларидан шундай унумли фойдаланишса, оилалари мўмай даромад кўрса. Бир сўз билан айтганда, хонободликлар тажрибаси ўрганишга арзигуликдир.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

Гулнора Сафарова узоқ йиллардан буён Жомбой районидаги Улуғбек номли давлат хўжалиги фермасида ҳалол меҳнат қилаяпти. Ҳал қилувчи дамларда унинг омилкорлиги, бой тажрибаси қўл келмоқда. Ташаббускор чорвадор қарамоғидаги 50 бош бузоқлар бир кеча-кундузда 600 граммдан семирмоқда.

СУРАТДА: мусобақа пешқадами Г. Сафарова.

Ғ. АЛИЕВ олган сурат.

МИЛЛИОНЛАР МИНБАРИ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг «Ишонч» ҳафтаномаси таъсис этилганлиги ва чиқа бошлаганлиги жумҳуриятимиз ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Наврўз шодиёналари давом этаётган кунларда янги нашрнинг нишона сони босилганди. Куни кеча эса муштарийлар ҳафтаноманинг биринчи сонини қўлга олдилар.

Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси, Ўзбекистон Ленин комсомоли Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Қизил Ярим ой жамияти ва республика Меҳр-шафқат жамғармасининг доҳиймиз В. И. Ленин туғилган кун арафасида катта ҳашар ўтказиш ҳақидаги Мурожаати ҳафтаноманинг биринчи саҳифасида эълон қилинган. Ўзбекистон Касаба уюшмалари XIV съезди иккинчи босқичини ёритишга, ушбу анжуманда кўтарилган масалаларни тарғиб этишга кенг ўрин берилган.

Ҳафтаноманинг «Аввал иқтисод...», «Адолат тарозиси», «Кечиккан дил изҳори», «Биздан сўрабсиз» ва бошқа рукнлари остида ранг-баранг, қизиқарли мақолалар, суҳбатлар берилган. Хусусан, иқтисод фанлари доктори, профессор Пўлатжон Носировнинг «Ижтимоий ҳимоя ва бозор муносабатлари» номли мақоласи ҳозирги куннинг энг долзарб мавзусига бағишланган. «Мукофот берингиз» мақоласида эса моддий ва маънавий рағбатлантириш соҳасидаги муаммолар хусусида атрофлича фикр юритилган.

«Ишонч» ўзининг ҳажвий бурчагини «Атторнинг кутиси» деб атаб, турмушимиздаги нуқсонларни қаламга олган. Шеърият мухлислари, спорт ишқибозлари, ҳазил-мутойиба шинавандалари учун ранг-баранг материаллар босилган.

Ўзбекистон Касаба уюшмалари ўз сафига миллион-лаб меҳнаткашларни бирлаштирган. Янги нашр уларнинг қувончу ташвишларини, орзу-умидларини, муаммоларини тўла ифодалайдиган минбар бўлиб қолади, деб ўйлаймиз.

МАШРИҚДАН МАҒРИБГАЧА

МИНСК. Белоруссия мустақил ишчи ташкилотлари республика меҳнат конфедерацияси бўлиб бирлашди. Иш ташлаш ва ишчи комитетларининг, ташаббускор гуруҳларнинг вакиллари янги жамоат бирлашмаси таъсис съездининг делегатлари бўлишди. Ташкилотнинг асосий мақсади меҳнаткашлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишдан иборат.

●

ШУШАРИ (Ленинград вилояти). Ленинград вилояти қишлоқ хўжалик бирлашмаларининг раҳбарлари саноат ва шаҳар хўжалиги ходимлари малакасини ошириш илмгоҳидаги ўз ўқишларини 2 апрель куни тугалладилар. Машғулотлар инженерлик экологияси муаммолари мавзусида ўтказилди. Буни билмаслик натижасида хўжаликлар кейинги вақтларда жарима тўлашларига тўғри келаётган эди.

●

ЛИПЕЦК. Вилоят ижроия комитетининг қарорига биноан Липецкдаги «Электрон» савдо техника маркази харидорларга «ортиқча» пулларни қайтариб бериши керак бўлади. У харидорларга давлат чакана нархлардан анча юқори бўлган шартнома нархларида учинчи авлод рангли телевизорларини таклиф қилган эди. Вилоят ижроия комитети буни истеъмолчилар ҳуқуқларини бузиш, деб топди.

●

НОВОСИБИРСК. Бу ерда «Баҳор-91» ёйма бозори очилди. Унинг иштирокчилари орасида Сибирь ҳарбий округининг кўпгина хизматчилари ва қисмлари бор. Ҳарбийлар қарийб 20 миллион сўмлик автомобиль эҳтиёт қисмлари, моторлар, деворга ёпиштириладиган гулқоғозлар, паркет ва бошқа молларни сотувга чиқардилар.

●

НОВГОРОД. Маловишер электр-механика заводининг монтажчи-созловчиси Николай Карпов «Маловишерский» давлат хўжалигининг ёрдами билан ҳам эмас, банкдан олинган қарз ҳисобига ҳам эмас, балки заводдаги ўртоқлари тўплаб берган пул эвазига фермер бўлди. Саккизта таниш оила унинг хўжалиги учун бир ярим минг сўмдан пул ўтказди. Бу оилалар янги етиштирилган озиқ-овқат маҳсулотларини ўттиз фоиз арзонроқ сотиб оладилар.

●

ТУРУНТАЕВО (Бурятия). Ушбу район марказида очилган дорихонада юзлаб йиллар муқаддам будда монах-табиблари фойдаланган дорилар ва малҳамлар сотилмоқда. Ушбу дорихона ташкил этилиши билан, бу ерда поликлиника, туғруқхона бўлими ҳам бўлган касалхона стационари, дори тайёрлаш цехидан иборат табобат комплексини бунёд этиш ишлари тугалланди.

●

ИСМОИЛЛИ. (Озарбайжон жумҳурияти). «Табиат эҳсонлари» шарбат заводида тайёрланган чаканда ичимлигининг дастлабки туркуми Чернобиль аварясидан жабрланган кишиларга — Белоруссиянинг Гомель ва Гродно вилоятларига юборилди. Шифобахш чаканда ўсимлиги катта Кавказ тоғ олдиларида жуда кўп ўстирилади. Унинг меваларини қайта ишлайдиган корхонанинг маҳсулотида каротин моддаси, турли витаминлар, фоликислотаси жуда кўп. Шифобахш шарбат оғриқни яхши қолдиради, хуштаъмдир.

●

МАРИУПОЛЬ (Донецк вилояти). «Агромет» қўшма корхонасида ишлаб чиқарила бошланган ихчам, йиғма бостирмалар маҳаллий хўжаликларга сабзавот маҳсулотлари ва ем-хашакни сақлаш муаммосини ҳал қилишда ёрдам беради. Талабга жавоб бермайдиган металлдан фойдаланган «Агромет» мутахассислари навбатдаги янгиликни — кичик омихта ем цехларини қуришга киришдилар. У соатига 3 тонна омихта ем ишлаб чиқариш қувватига эга. Бундай кичик заводлар ижарачилар ва фермерларнинг зўр ёрдамчилари бўлади.

●

БЕЛГОРОД. Воронежлик рассом В. Криворучко асарларида Ватанимиз тарихининг қаҳрамонона саҳифалари, ўтмиш авлодларимизнинг қиёфалари гавдаланган. Белгородда ана шу мусаввирнинг шахсий кўргазмаси очилди. Унга юздан ортиқ ранг тасвир асарлари қўйилган, муаллиф уларни бир мазмунга бирлаштириб «Менинг Россиям» деб атаган. Санъаткор ўтмишдаги турли даврларга мурожаат этади. Куликово жангига бағишланган туркум асарлар айниқса томошабинларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

●

ПЕРМЬ. Пермь шаҳрида «Новий курс» деб аталган янги киностудия ўзининг тўла метражли дастлабки бадиий фильмини кино тижоратига топширди. Ижодий жамоа юқори идораларнинг қарорлари билан ёки тадбирлар рўйхатига кўра ташкил этилгани йўқ. Вилоят телевидение ва радиоэшиттириш комитетида ишлаган мутахассис ходимлар гуруҳи мустақил, хўжалик ҳисоби асосида фильм яратишга қарор қилдилар. «Новий курс» студияси тарихий фильмлар туркумини, мультипликация фильмларини, Пермь ёзувчилари асарларини экранлаштиришни режалаб қўйдилар.

●

МОСКВА. Красная Преснядаги кўргазма комплексида очилган «Стоматология-91» халқаро кўригида 12 мамлакатнинг 90 дан зиёд фирмаси турли мақсадлар учун мўлжалланган энг янги асбоблар ва стоматология ускуналарини, жарроҳлик асбобларини, тиббий дори-дармонларни намойиш этмоқда.

●

КОРСАКОВ (Сахалин вилояти). «Комета» теплоходи Сахалиндаги Корсаков портига олиб келган инсонпарварлик ёрдами юки ногиронлар, кар-соқов болалар, қариялар учун мўлжалланган. «Пиленга годо» Совет — Япония қўшма корхонаси ана шу меҳр-мурувват рейсининг ташаббускори бўлди. Япониядан келтирилган эшитиш аппаратлари, ногиронлар аравачалари, табобат ускуналари вилоятда тақсимланади.

●

ГАГАРИН (Смоленск вилояти). Инсоннинг коинотга дастлабки парвози музейида кўпчиликка маълум бўлмаган, шу жумладан «махфий» ва «мутлақо махфий» сўзлари битилган материаллар намойиш этилди. Бу музей Гагарин шаҳрида очилди. Шаҳарда «Вақт-фазо-инсон» бадиий кўргазмаси очилган. Бу ерда Гагарин кўчаси анъанавий байрами, спортчи авиаторларнинг кўргазмали чиқишлари ўтказилади.

●

ЛЕНИНГРАД. Меҳнат шароитларини текшириш вилоят давлат хизматини барпо этиш масаласи халқ депутатлари Ленинград вилоят кенгашининг ижроия комитети билан касаба уюшмалари минтақа федерацияси ўртасида тузилган битимнинг бандларидан бири бўлди. Шундай хизмат Ленинграднинг ўзида ҳам пайдо бўлади. Чунки ўтган йили минтақада 242 та бахтсиз ҳодиса рўй берди, корхоналар текширилганида хавфсизлик қоидалари жуда кўп бузилаётганлиги аниқланмоқда. Хўжалик ҳисоби шароитида эса корхоналарда аввало меҳнатни муҳофаза қилиш бўлимлари қисқартирилмоқда.

(ТАСС).

ПОРТУГАЛИЯЛИК МЕҲМОНЛАР

Ташқи ишлар комиссиясининг раиси жаноб Педро Разета бошчилигидаги Португалия жумҳурият мажлисининг делегацияси Тошкентда меҳмон бўлиб турибди.

9 апрель куни португалиялик меҳмонлар Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг халқаро ишлар комитетида қабул қилиндилар. Комитет раиси П. Қ. Ҳабибуллаев хорижий мамлакатлар билан турли соҳалардаги дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш борасида комитет амалга ошираётган ишлар ҳақида гапириб берди. Суҳбатда Ўзбекистон ва Португалия ўртасидаги дўстона алоқалар, ни, жумладан саёҳатчиликни ривожлантириш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

Суҳбатда Ўзбекистон ССР Президентлик Кенгашининг аъзоси Э. Ю. Юсупов қатнашди.

(ЎзТАГ).

«Зотдор қорамолларни маҳаллий шароитда ҳам кўпайтириш мумкин», деб ҳисоблайди Пахтачи районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги сутчилик фермасининг ветеринария врачи Ўткир Жумаев. Мутахассиснинг гапида жон бор. Чорвачиликда туёқлар сонини ёш бузоқлар ҳисобига кўпайтирилади. Шунинг учун улар алоҳида меҳр билан парваришланиши зарур.

СУРАТДА: ветеринария врачи Ў. Жумаев ва молбоқар Р. Худойназаров бузоқларни кўздан кечираётган пайт.

Т. НОРҚУЛОВ олган сурат.

КЎРСАТКИЧ ЮҚОРИ, МАНФААТДОРЛИК-ЧИ?

«Фарғона» давлат хўжалиги чорвадорлари ўтган йили тармоқдан 152 минг сўм фойда олишни режалаштирган эдилар. Шу мақсадда аниқ тадбирлар ишлаб чиқилиб, уларни амалга оширишга киришилди. Сут-товар фермаларида зотдор қорамоллар сони кўпайиши туфайли чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ошиб борди. Жумладан, 1990 йилда режадаги 127,3 тонна ўрнига 161 тонна гўшт топширилди. Бошқача айтганда, аввалги йилдагига нисбатан 11,4 тонна кўп маҳсулот етиштирилди.

Сут соғиб олиш бўйича ҳам яхши кўрсаткичларга эришилди. Йиллик режа 117,8 фоизга бажарилиб, давлатга 2.215 тонна сут топширилди. Бу сут бурноғи йилга нисбатан 787 тоннага кўпайганини кўрсатади.

Бироқ белгиланган режалар ошириб бажарилган бўлишига қарамасдан тармоқдан кўзланган фойда олинмади. Аксинча 91 минг сўм зиён кўрилди.

Хўш, бунинг сабаби нимада?

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқ жоиз. Хўжалик сут-товар фермасида етиштирилган маҳсулотлар учун сарфланган харажат унинг қийматидан юқоридир. Ана шундай ҳолат ҳукм сураркан, чорвада ўнгланиш бўлиши қийин. Фикримизни қуйидаги мисоллар билан исботласа бўлади.

Ўтган йили хўжаликда бир центнер гўшт етиштириш учун 385 сўм ўрнига 518 сўм сарфланди. Бу омилкорлик етишмаслиги оқибатидир.

Тўғри, янгиланиш даврига келиб тармоққа бўлган муносабат ўзгарди. Айниқса чорвачилик маҳсулотлари харид нархи оширилгани соҳа кишилари руҳини кўтарди. Энди тадбиркорлик, аниқ ҳисоб-китоб асосида иш юритган хўжаликлар чорвачиликдан мўмай даромад олишлари мумкин.

Хўжаликда соғин сигирлар сонини зотдорлари ҳисобига кўпайтириш бўйича ибратли ишлар қилинмоқда. 683 говмишнинг ҳар бошидан 1990 йил давомида 3.030 килограммдан сут соғиб олинди. Йиллик режа 117 фоизга уддаланиб, 122 минг сўм устама ҳақ олинди. Лекин сутчиликда ҳам камчилик ва нуқсонлар мавжуд. Бир центнер сут етиштириш учун 37 сўм 55 тийин ўрнига 51 сўм сарфланяпти.

Кўрсаткичлар юқори. Хўш, манфаатдорлик-чи? Чорвадор ўз меҳнатига яраша ҳақ олаяптими?

Шу каби саволларга жавоб топиш мақсадида илғор сигир соғувчи Ш. Содиқованинг иш натижалари билан танишдик. У қарамоғидаги 32 бош говмишдан йил давомида 79 тонна ўрнига 99,7 тонна сут соғиб олишга эришган. Бунинг учун унга 5.165 сўм маош тўланган. Эътибор қилинг, маҳсулотнинг 20 фоиз ҳақи (1.348 сўм) мукофот тариқасида берилган. Бунга ҳар квартал якунлари, кўп йиллик меҳнат фаолияти учун қўшимча тўланган пулларни бирга ҳисоблаганда жами 3.242 сўмни ташкил этади. Демак, оддий сигир соғувчининг йиллик даромади 8.407 сўмдир.

«Фарғона» давлат хўжалигининг сут-товар фермаларида Ш. Содиқова сингари моҳир чорвадорлар кўп. Улар ҳам унумли меҳнатларига яраша даромад қилишганига шубҳа йўқ.

Паррандачиликда оқсаш сезилмоқда. Қатор йиллардан буён фақат зиён кўрилаяпти. Ачинарлиси шуки, хўжаликда паррандачилик фермаси қурилиб фойдаланишга топширилгандан кейин ҳам тармоқда сезиларли ўзгариш бўлмади. Раҳбар ва мутахассислар ички имкониятларни ишга солиш ўрнига давлатдан режадаги аралаш емни олишолмаётганликларини рўкач қилишаяпти.

Хўжалик иқтисодчилари билан суҳбатимизда бир нарса аён бўлди. Уларнинг фикрича, чорва озуқа базасини мустаҳкамлаш учун жуда кўп қўшимча сарф-харажат қилинмоқда. Маҳсулот таннархи ошиб кетаётганлигининг асосий сабаби ҳам шунда.

Дарҳақиқат, бир товуққа ҳам дон, ҳам сув керак. Салкам 2 минг бош қорамолни ўн икки ой боқиш осон эмас. Ётиб еганга тоғ чидамас. Бунинг устига ўтлоқ ва яйловлар кам. Борлари ҳам пайҳон бўлиб ётибди. Ваҳоланки, гўшт, сут ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришнинг асосий шарти озуқадир. Унинг сифатига жиддий эътибор бериш зарур. Шунда озуқани қайта ишлаш учун сарфланадиган маблағ иқтисод қилинади.

Чорвачилик иқтисодиётини юксалтириш долзарб масала. Агар тармоқ фойда йўлига ўтиб олса, қийинчиликларни бартараф этиш тезлашади. Ана шундай шароитда режадан ортиқча етиштирилган маҳсулот учун устама ҳақ тўланади. Хўжалик ҳудудидаги шифохоналар, болалар боғчалари, мактаблар, умумий овқатланиш ошхоналарини қисман бўлса-да, гўшт, сут, тухум билан таъминлаш имконияти туғилади. Афсуски, аҳолини чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлаш ҳозирча кўнгилдагидек эмас. Ўтган йилнинг дастлабки уч ойи мобайнидагина болалар боғчаларига 3.400 килограмм сут, 4.100 дона тухум берилган, холос.

Бу йил хўжалик иккига бўлинди. Одамлар янгиликдан умидвор бўлишади. Ҳар доим шундай. Зеро, яхши ният ярим мол, дейдилар.

М. ЭРКАБОЕВ,
Оқолтин районидаги «Оқ олтин» рўзномаси ходими.
К. ТОШМИРЗАЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

ШИКОЯТ, ХАТ ВА МАЪМУРИЙ ОРГАНЛАР БЎЛИМИНИНГ МАХСУС САҲИФАСИ

ТЎКИНЛИК ВА ОСУДА ҲАЁТ УЧУН

Азиз муштарийларимиз! Ҳукмингизга ҳавола этилаётган мазкур саҳифамизда ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимларининг ўзига хос машаққатли ва мароқли фаолиятларини ёритиб боришни ният қилдик. Бу борада аввало сизнинг маслаҳатингизга, таклиф ва истакларингизга суянамиз. Шу маънода орзуларимиз, режа ва тадбирларимизни сиз билан ўртоқлашмоқчимиз.

Давлат Хавфсизлиги Қўмитаси ходимларининг айни чоғда ҳам хавфли, ҳам қизиқарли фаолиятлари ҳақида билишни ким истамайди дейсиз? Ҳозирги иқтисодий қўпорувчиликнинг илдиз-илдизигача очишга интилаётган «махфий» кишилар ҳам шулар эмасми?

Милиция ходимлари — у БХСС инспекторими, жиноий қидирув бўлими ходимими, терговчи ёки участка инспекторими, ким бўлишидан, қатъи назар, уларнинг зиммасига турли жиноятлар, ҳуқуқ бузилишларининг олдини олиш ва батамом пайини қирқиш вазифалари юклатилган. Шунингдек, уларга жиноятларни аниқлаш ва тезда тўла-тўкис очиб ташлаш, жамоат тартибини сақлаш, фуқароларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш, мол-мулкларини ҳар қандай тажовуз ва талон-торожлардан ҳимоя қилишдек мураккаб иш топширилган.

Саҳифамизнинг келгуси сонларида жумҳуриятимиз милиция ходимлари ана шу бурчни қандай бажараётганликлари ҳақида ҳикоя қилиш ниятидамиз.

Тергов ишининг мураккаблиги ва айни чоғда инсон тақдирининг муқаддаслиги ҳақида узундан-узоқ гапириб ўтиришга ҳожат йўқ. Бир уқувсиз прокурорнинг айби билан жиноий жавобгарликка тортилган фуқаронинг аҳволини кўз олдингизга келтириб кўринг! Унинг айбсизлигини исботлаш эса бошқа прокурор зиммасига тушади.

Ёки 1990 йил 26 августда Нукус шаҳридаги 9- ва 29 октябрда Тошкент шаҳридаги 1-тергов қамоқхоналарида маҳбуслар томонидан қамоқхона ходимларини гаровга ушлаб қолиш воқеасини эслаб кўринг. Тергов қамоқхоналаридаги аҳволни ва бу зона ходимлари фаолиятини тегишли тартибда назорат қилмаслик оқибатида ана шундай кўнгилсизлик келиб чиқди. Умуман қайси соҳада бўлмасин, прокурор назорати керак. Шу маънода вилоят ва район прокурорларининг ишлари билан яқиндан танишиш сиз муштарийлар учун ҳам қизиқарли бўлса керак.

Бир неча минг саҳифадан иборат жиноий иш тўпламларини қунт билан ўрганиш, ҳар бир ҳолатни чуқур таҳлил этиш суд ходимидан жиддий тажриба, чексиз чидам талаб этадиган қийин жараёндир. Табиб табибмас, бошдан ўтказган табиб, дейишади. Хоҳ жиноий ишларни кўришда, хоҳ гражданлик ишларини юритишда бўлсин адолат посонгисини баб-баравар қўйгувчи одил ҳакам бу халқ судидир. Судлар меҳнаткашларнинг шаън ва қадр-қимматини, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва шахсий ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳар қандай хуружлардан муҳофаза қилишга даъват этилганлар. Суд залида айбсиз айбдор бўлишдан, айбдорнинг эса сувдан қуруқ чиқишидан кўра адолатсизлик бўлмаса керак дунёда.

Лекин ҳаёт мураккаб-да. Қуйидан то юқоригача бўлган суд бўғинларида ҳамиша ҳам фахрланса арзигулик ишлар бисёр, деб бўлмайди. Эҳтимол сиз йўллаган мактублар судларда юз бераётган ҳақсизликларни фош этишга асос бўлар.

Қаердаки қонунда белгиланган чегарадан тойиб кетилдими, тамом. Уни ўнглаб олгунча кўп вақт керак. Жумҳуриятимиз Адлия вазирлиги ва унга бўйсунган адлия бошқармалари ҳамда бўлимларида аҳвол қандай? Қабул қилинган қонунлар ҳаммага ҳам бирдай тушунарлими? Унинг ижроси-чи? Баъзан қариялар, ёшлар, ногиронлар ва оддий фуқаролар ўз ҳақ-ҳуқуқлари маҳаллий ҳокимият — социал-таъминот бўлимлари, шифохоналар, корхона ва бошқа муассасаларнинг раҳбариятлари томонидан камситилаётганлиги ҳақида кўплаб шикоят хатлари йўллашади. Хўш, бу қонунни менсимасликми ёки уни тушунмасликми?

Сўнгги икки-уч йил мобайнида СССР халқ депутатлари съездлари ва сессияларида кўплаб қонунлар қабул қилинди. Бу яхши. Аммо минг афсуски, шу қонун қанчалик ҳаётий эканлигига баҳо бергувчиларнинг асосий қисми ҳуқуқшунослик илми ва тажрибасидан кўп йироқ кишилардир. Шу боис сўнгги йилларда қабул қилинган ўнлаб қонунлар ҳаётда ўз ўрнига тушмай қолаётир. Яхшиси, шу мавзуда ҳуқуқшунослар баҳслашсинлар.

Рўзғорнинг тўкинлиги, ҳаётнинг осудалиги оддий деҳқондан тортиб ҳокимият раҳбаригача сувдай зарур. Ҳозиргидек ғалағовур даврда фақат интизомга ва қонунга бўйсунмоқ керак. Аммо уни истамаётган кимсалар борлиги аччиқ ҳақиқатдир. Деҳқоннинг тинчини бузаётган, гўдакнинг ризқини қияётганларга қарши кураш асосан шу беш соҳа кишилари зиммасидадир. Лекин сиз, азиз муштарийларимиз ҳам бу қутлуғ ишдан четда турмассиз.

Саҳобиддин СИРОЖИДДИНОВ,
шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими мудири.

СЎЗ—ЎЗ СОҲАСИ МУТАСАДДИЛАРИГА

ЖИНОЯТЧИЛИКНИНГ ИЛДИЗИ ЧУҚУР

Бўритош МУСТАФОЕВ,
Ўзбекистон ССР прокурори

●

Партиянинг қайта қуриш ва демократиялаш йўли социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашдан, фуқароларнинг конституцион ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ишончли қўриқлашдан, ижтимоий адолат талабларига қатъий амал қилишдан ажралмасдир. Бироқ кейинги беш йилликда жумҳуриятимизда, нафақат жумҳуриятимиз, балки Иттифоқимизда ҳам жиноятчилик, айниқса, уюшган жиноятчилик, махфий иқтисод, чайқовчилик, истеъмол молларини ўмариб кетиш ёки кўп миқдорда яшириб қўйиш, халқ орасида парокандалик келтириб чиқариш, талончилик ва йўлтўсарлик каби жиноят турларининг кўпаяётганлиги туфайли меҳнаткаш халқ орасида ҳақли безовталаниш пайдо бўлаётир. Бунинг устига савдо дўконлари қуригандан қуриб бормоқда. Нарх-наво осмонга чиқиб кетди. Одамлар тинч ишлаб, хотиржам яшашга, тўкинроқ рўзғор тебратишга умид қилсалар бўладими?

Бу саволга батафсил жавоб бермоқ учун аввало халқ хўжалигининг қайси бўғинларида жиноятчиликнинг мураккаб кўринишлари юзага келаётганлигини аниқлаб олиш зарур. Хўжасизликдан тортиб иқтисодий қўпорувчиликкача, оддий кисовурликдан тортиб қотилликкача, махфий иқтисодиётдан тортиб бузғунчиликкача бўлган жиноятлар шу даражада бир-бирига боғланиб кетганки, эндиликда бундай кўринишларни оддий фуқаролар ҳам содда қилиб «мафия» деб атайдиган бўлиб қолдилар.

Хўш, мафия ўзи нима? Уюшган жиноятчилик-чи? Иқтисодий қўпорувчилик-чи? Уларнинг асосий мақсадлари нималардан иборат? Хуллас, бу соҳада қандай ишлар амалга оширилмоқда. Қонунларга амал қилиш ва қонун бузилишнинг олдини олиш борасида прокурор назорати қай аҳволда? Таъкидлаганимиздек, жиноятчиликнинг илдизи жуда чуқурдир. Демак, шу мавзудаги суҳбатимиз бирмунча жиддий, бирмунча залворли бўлади.

ЭЛ ИШОНЧИ— МУҚАДДАС

Муҳаммад-Бобур МАЛИКОВ,
Ўзбекистон ССР Адлия вазири

●

Давлатимиз ҳуқуқий давлат сари юз тутмоқда. Халқ манфаати йўлида юзлаб қонуну фармойишлар қабул қилинмоқда. Аммо уларга амал қилиш ҳам маҳаллий ҳокимият ходимлари томонидан, ҳам фуқаролар томонидан кўнгилдагидек эмаслиги аччиқ ҳақиқатдир. Хўш, нима қилмоқ керак? Қонунларнинг амал қилиниши юзасидан назоратни кучайтирмоқ керакми ёки уларни ҳар икки тоифага чуқурроқ тушунтирмоқ зарурми? Албатта, иккаласи ҳам даркор.

Унда қай биридан бошламоқ керак? Қабул қилинган қонунлар таъсирсизлиги сабабларининг таҳлили шуни кўрсатадики, уларни кўпчилик яхши тушунмайди. Оқибатда ўша қонунлар қуруқ шиорга айланиб қолаётир. Масалан «СССР халқ депутатларини чақириб олиш тартиби ҳақида»ги СССР Қонуни лойиҳасини олайлик.

Шу Қонун лойиҳасини муҳокама қилишда кўпчилик фуқаролар фаол қатнашиб, айниқса, ҳуқуқшунос мутахассислар қимматли фикр мулоҳазаларини билдирмоқдалар. Унинг 1-моддасида «СССР халқ депутатларини чақириб олиш асослари» кўрсатилган. «Сайловчиларнинг ёки жамоат ташкилотининг ишончини оқламаган, яъни депутатлик бурчларини бажармаган ёки СССР Конституцияси ҳамда СССР Қонунларини бузган СССР халқ депутати сайловчиларнинг ёки уни сайлаган жамоат ташкилотининг қарори билан ушбу қонунда белгилаб қўйилган тартибда чақириб олиниши мумкин» дейилади.

Маълумки, СССР халқ депутатими ёки Ўзбекистон ССР халқ депутатими, қайбири бўлишидан қатъий назар улар сайловга номзодларини қўйишганда сайловчиларга ўз дастурларини айтишганди. Хўш, дастурларнинг бажарилиши қай аҳволда? Улар ўз сайловчилари берган наказларни қай даражада бажаришмоқда? Хуллас, улар сайловчиларининг ишончини оқлашмоқдами? Масалани шу тарзда қўядиган бўлсак, муаммонинг чигили бирмунча ечилади: депутат фаолияти яққол кўринади.

«Қишлоқ ҳақиқати» муштарийлари билан яқин кунларда бўладиган мусоҳабамиз қабул қилинган каби қонунларнинг жойларда қандай бажарилаётганлигини маълум даражада ойдинлаштиради.

ОЛИЙ СУДНИНГ БИР КУНИ

Улуғбек НАБИЕВ,
Ўзбекистон ССР Олий судининг жиноий ишлар бўйича судлов ҳайъати раиси

●

Албатта, «Қишлоқ ҳақиқати» муштарийларини «Пахта иши» деб аталмиш жараённинг қандай бораётганлиги ва бу борада қандай натижаларга эришилганлиги қизиқтиради. Шундай маломат билан кўп киши жиноий жавобгарликка тортилганлиги ва бугунгача улардан қанчаси оқланганлиги ёки авф этилганлиги кимни қизиқтирмайди? Маълумки, бу иш билан олий судимиз аъзолари, жумҳурият прокуратурасининг бир гуруҳ тажрибали ходимлари шуғулланишмоқда.

Ҳозирча ўша жабрдийдаларнинг кўплари Олий суд чиқарган одил ажримларни қувонч билан олдилар. Улар турмаларнинг зах хоналаридан чиқиб, оиласи, фарзандлари, ёру биродарлари қучоғига соғ-омон қайтдилар. Уларнинг топталган ҳақ-ҳуқуқлари тикланмоқда. Кўрган моддий зиёнлари тўлалигича тўланаётир. Аммо бу улар тортган азоб-уқубатлар заҳрини юва оладими? Моддий зиённинг, ўрни тўлар, аммо бой берилган саломатлик, маънавий бойликни тиклаб бўладими?

Яна бир аччиқ ҳақиқат. Олий суднинг одил ажримини ололмай оламдан ўтган қанча ҳалолу пок пахта усталари, Меҳнат Қаҳрамонлари, асл раҳбар-кадрлардан ҳам, айрилдик. Элимизда эр йигитнинг камолати учун қирқ йил керак, деган доно ҳикмат бор. Афсуски, сўнгги беш-олти йил мобайнида жумҳуриятимиз ўнлаб «эр йигит»ларидан маҳрум бўлди. Бунда марказдан келган «пахта иши» «десантчи»ларининг бевосита улуши бор. Бу ҳақда кейинроқ батафсил сўз юритамиз. «Пахта иши» бўйича матбуотда ёритилиши зарур бўлган жуда кўп муаммолар бор.

ТАҚДИР ТАҚОЗОСИ

Ҳикматулла МАМАТОВ,
Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирининг кадрлар бўйича ўринбосари

●

«Постда», «На посту» рўзномамиз чиқа бошлаганидан бери милиция ходимлари ҳаётида юз бераётган қувончли ва мудҳиш воқеалар ҳақида муштарийларимизни баҳоли қудрат хабардор этишга имкон туғилди. Сўнгги беш йил ичида милиция ходими обрўси кўп ноҳақ тўкиб ташланди. Баъзи қаламкашлар эса ўрни бўлса, бўлмаса ҳам ўз мақолаларига ҳуқуқни ҳимоя қилиш ходимларини тиқиштириб ёзишга ружу қўйишди.

Ашаддий жиноятчилар билан яккама якка олишиш милиция ходимига осонми? Ўтган 1990 йилда 6 нафар милиция ходими хизмат вазифасини бажариш чоғида қотиллар қўлида ҳалок бўлди. Уларнинг ҳам ширин орзулари, ҳаётдан умидлари кўп эди. 111 нафар милиция ходими яраланиб, ногирон бўлиб қолди.

Бундай мард йигитлар милицияга мўмай бойлик орттиргани ёки сохта шуҳрат топгани киришмаганди. Балки улар сиз билан бизнинг энг буюк бойлигимиз — ҳаётимизни, тинчлигимизни ҳимоя қилиш учун тақдир тақозоси билан шу соҳага ишга келишган.

Тўғри, ходимларимиз орасида ўз муқаддас шаънини оқламаётган, мансабпараст, манфаатпарастлари ҳам йўқ эмас. Уларни келган жойига кузатиб қўйиш сиз билан бизнинг қатъий қароримизга боғлиқдир.

Ҳозирча суҳбатимиз дебочасига шу ерда нуқта қўя турсак. Чунки кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, милиция ҳаётида юз бераётган қувончли ва нохуш воқеалар, ҳар биримизни тўлқинлантираётган жиддий муаммолар хусусида кейинги суҳбатимиз чоғида батафсил фикрлашамиз.

ҲАМЖИҲАТЛИК КЕРАК

Рихситилла АКРОМОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги қўмитасининг жамоат билан алоқа маркази бошлиғи

●

Деярли ҳар куни ёки кунора гоҳ рўзномаларда, гоҳ радио, гоҳ ойнаи жаҳон орқали Давлат Хавфсизлиги Қўмитаси ходимларининг кенг жамоатчилик ва тегишли орган ходимлари билан ҳамкорликда очган жиноятларидан хабардор бўлиб турибсиз.

Ҳозирги танг шароитда, жамиятимиз ва меҳнаткашларимиз манфаатларига зид хатти-ҳаракатлар содир этаётган кимсаларни фош этиб ташлаш осон кечмаяпти. Айниқса уюшган жиноятчилар тўдаларининг пайини қирқишда жиддий қийинчиликларга дуч келинмоқда. Иқтисодий қўпорувчилик ва халқ истеъмоли молларининг бир тўда қонунбузарлар қўлига ўтиб қолишининг олдини олиш борасидаги кураш мураккаб паллага кирди. Гоҳ у томондан, гоҳ бу томондан жудоликлар ҳам бор.

Мана шундай бир шароитда қишлоқ чекистлари қандай ишлашмоқда? Уларнинг ҳаёти, бола-чақалари, оилалари, яқинлари қай даражада муҳофазаланган? Сўнгги беш йилликда юзага келган бош-бошдоқлик, тартиб-интизомнинг издан чиқиши оддий фуқароларнинг ҳаёт кечиришини янада мушкуллаштириб юборди. Қонунбузарлик ҳаракатлари илдиз отмоқда. Бу ҳокимият бошқарувига ҳам, аҳолининг хотиржамлигига ҳам жиддий зиён етказмоқда. Махфий тўдалар тарқатаётган турли ёлғон уйдирмалар, мишмишлар кўпинча чекистлар номини қоралаш билан боғлаб тарқатилаётир. Ана шундай кимсаларга ҳаммамиз бир бўлиб қақшатқич зарба берадиган вақт келди.

«Қонун номи билан» саҳифасининг келгуси сонларида ана шу мураккаб шароитда матонат билан ишлаётган қишлоқ чекистлари ҳақида туркум мақолалар берилса, айни муддао бўлур эди.

«ПАХТА ИШИ» ЖАБРДИЙДАСИ

АРМОНИ ҚАЛБИДА ҚОЛДИ

Ўша куни ажойиб инсон Эргаш акани охирги йўлга кузатиш, руҳини шод этиш учун тумонат одам йиғилганди. Шогирдлар, таниш-билишлар, ҳамюртлар барча-барчанинг дийдасида ёш, қалбларида изтироб. Мотам митингини бошқараётган қишлоқ оқсоқоли сукунатни бузиб шундай деди:

— Эргаш Жумаев пахтачиликда ўзига хос тажриба мактаби яратди. Бой билими, маҳоратини ўнлаб, юзлаб шогирдларига ўргатди. Демак, шогирдлари ҳаёт экан, Эргаш ака ҳам ҳаётдир. Яратувчилик ишларимизда руҳан иш бошидир. Гоҳида биз тақдири азал олдида ожизлик қиламиз. Эргаш ака қилган меҳнатлари самарасини кўролмади. «Пахта иши» деб аталмиш қатағонликнинг, туҳмат зўравонликнинг қурбони бўлди. 63 ёшида ҳаётдан видолашди. Унинг хотираси қалбимизда узоқ қолади...

Шофиркон пахтачилигини Эргаш аканинг хизматисиз тасаввур этиш қийин. У деҳқон оиласида таваллуд топди. Пахтакорлик касбига бўлган меҳр унга она сути билан кирганди. У машҳур деҳқонлар — шерободлик Шароф бобо Ҳамроев, Рамазон Умаров, жўйновлик Самад бобо Шарипов, деновлик Эгам бобо Гуловлар яратган деҳқончилик тажрибаларини ўрганди. Эргаш аканинг таржимаи ҳолига нигоҳ ташлар эканмиз ҳаёт сўқмоқларида халққа беминнат хизмат қилганлиги, деҳқончилик учун жон куйдириб, тер тўкканлиги юрт хизматига камарбаста бўлганлиги яққол кўринади.

У етти йиллик мактабни тугатиб, колхозда ишлади. Деҳқонларнинг оғир меҳнатини, пахта етиштириш машаққатини бошдан кечирди. Механизаторлик курсини тугатиб «Қизил байроқ» колхозида тракторчилик қилди. 1957 йилда бригадир бўлиб иш бошлади. 6 йил мобайнида участкада ҳосилдорлик 20 центнерданга кўпайди. Ёки ҳар гектар ердан олинадиган 12 центнерлик ҳосил 32 центнерга етди. Ўзбекистон ССРнинг 40 йиллик юбилейи муносабати билан жумҳурият Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан тақдирланди. Эргаш ака деҳқончиликда янгиликларни дадил қўллай бошлади. Экин майдонларининг мелиоратив ҳолатларини яхшилаш, янги ерни оборотга қўшиш натижасида 1972 йилда гектаридан рекорд ҳосил олди. Унинг бригадаси Бухоро вилоятида эмас, ҳатто қардош жумҳурият деҳқонларининг ҳам чинаккам тажриба ўрганиш мактабига айланди.

Уста пахтакорга 1980 йилда катта ишонч билдирилиб академик И. Мўминов номли жамоа хўжалиги раислигига сайлашди. Хўжаликда ишлаб чиқариш тармоқлари ривожланди. Чорвачилик, пиллачилик соҳаларида қувончли натижаларга эришила бошланди. Деҳқонлар елкасига офтоб тегди. Қўли пул кўрди. Иқтисодий манфаатдорлик хўжаликнинг ижтимоий қиёфасига ҳусн бахш этди. Ҳалол ишбилармон раҳбар, тадбиркор коммунист ҳар бир қадамида одамлар манфаатини ўйлаб, улар юрагига йўл топди. Биз «турғунлик йиллари» деб қоралаётган дамларнинг ўзига хос адолатли, инсофу диёнатли томонлари, шарафласа арзигулик ҳалолу пок ишлари кўп эди. Афсуски, биз ошкоралик эпкинида ҳаммасини қориштириб юбордик. Камчиликни бўрттириб, ютуқларни ёлғонга йўйдик.

Район партия қўмитасида бўлган тонготар йиғилишларнинг бирида хўжалик раҳбарларига ташкилот бошлиқларига пахтага умумий сафарбарликни ошириш, белгиланган режани қандай бўлмасин бажариш ҳақида қатъий топшириқ берилди. Акс ҳолда раҳбар коммунистлар партия билетларини топширишлари уқтирилди. Қаерда бўлмасин тартиб, интизом ва қаттиққўллик зарур. Акс ҳолда кўп нарса издан чиқиб кетади, ғирромлик юзага келади.

— Ўртоқ котиб, бизда сиз белгилаган режани уддалаш имкони йўқ. Аммо, даламизда мажбуриятни қоплайдиган даражада ҳосилимиз бор. Бугун бўлмаса, эртага эл-юрт олдида юзимиз ёруғ бўлади; — деди Эргаш ака.

Саркотиб эса жаҳл ва зарда билан раисга ўшқирди:

— Бу ерда мен хўжайинман! Айтган ишни бажармасанг бугундан бошлаб тўрт томонинг қибла!

Эргаш ака бўйин бермади. Эътиқодидан, сўзидан қайтмади. Юқорининг махсус кўрсатмаси бўлмагунча хўжаликка райком тайинлаган бошқа биров раислик қилиб турди. Яхшики, инсофли, диёнатли қасамига содиқ коммунистлар, партия раҳбарлари бор. Тўғриликни кўролмаган, ростликни булғаган, нопокликни ҳалоллик деб жар солганлар бўлганидан кўз юммаймиз. Бироқ ҳаммасини чалкаштириб, ҳалолни ҳаромга, адолатни жиноятга, меҳнатни туҳматга алмаштирмаслик керак.

«Пахта иши»деб аталмиш тўфон ҳаммасидан ҳам ошиб тушди. Софдил кишилар турли чиғириқлардан ўтказилиб, туҳмат гирдобига мубтало этилдилар. «Пахта иши» никоби билан халққа қилинган беминнат хизмат елга совурилди. Эргаш Жумаевдек захматкаш деҳқон, тадбиркор раҳбар ҳам бу гирдобдан четда қолмади. Ҳалол меҳнати эвазига эришган Бутуниттифоқ Халқ Хўжалиги Ютуқлари Кўргазмасининг бронза, кумуш ва олтин медаллари, Ленин орденлари, Ўроқ ва Болға олтин юлдузи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган пахтакор унвонлари ҳам қадрланмади. Уни ўз сиғинган партиясидан ҳайдадилар.

Уста пахтакор, заҳматкаш инсон тергов хоналарида узундан узоқ сўроқ берди. Қийин қистовларга дош беролмай қилмаган жиноятларига мажбуран «рози» бўлди. Охир-оқибат хизматга тухмат бўлиб қамоқхоналарнинг зах ертўлаларида ўтириб чиқди, юраги эзилди, беҳисоб орзулари армон бўлиб қолди. Адолатсизлик унинг ҳаёт йўлига сўнгги мудҳиш нуқта қўйди...

Йиллар ўтаяпти. Жумҳуриятимиз партия ҳукуматининг сиёсати яхшилик сари ўзгариб бораётир. Сўнгги беш-олти йил мобайнида йўл қўйилган хатолар секинлик билан бўлса-да бирин-кетин тузатилмоқда. Ҳозирги ҳукуматимиз раҳбарларининг сайъи-ҳаракатлари билан социал адолат оёққа турмоқда. Тухмат билан камситилган пахта жабрдийдалари оқланмоқда.

Яқинда, Ўзбекистон ССР Олий суди томонидан Эргаш Жумаев оиласига 4—31—91-сонли билдириш мактуби келди. Бу хатда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони батамом оқланганлиги, унинг барча ҳақ-ҳуқуқлари тикланганлиги таъкидланганди. Минг афсуски...

Марҳум қабрига тупроқ тортилди. Юртимизда дафн маросимида айтиладиган бир илиқ, аммо юракни жумбушга келтирадиган икки жумла бор. Бу ҳамиша қабристон узра шундай хитоб бўлади:

— Халойиқ, Эргаш Жумаев қандай инсон эди!

Атрофдагилардан акс-садо қайтади;

— Эргаш ака фидойи инсон эди!

Умрнинг бундай хотима топиши, одамларнинг шундай меҳр-муҳаббатига сазовор бўлиш осонми? Эргаш ака шу бахтга эришганлардан эди. Аммо бу бахт «десантчи»ларнинг нобакорлиги туфайли «пахта иши» деб аталмиш тўфонда чил-парчин бўлди.

М. НОСИРОВ,
А. МАМАДАЛИЕВ.

Омон бўлсин, яхшилар

ИНСОН МЕҲРГА ТАШНА

Баъзан давраларда ўртадан меҳр-оқибат кўтарилди, одамлар бир-бирларини кўролмайдиган бўлиб қолдилар. Одамийлик, меҳр-шафқат, мурувват анқонинг уруғи бўлиб бораяпти, деган гапларни эшитиб қоламиз.

Тўғри, одам одамга тиғ кўтараяпти, қон тўкилаяпти. Кўзингизга тик қараб туриб, юзинг-кўзинг демай ҳақорат қилаётган кишиларни учратаяпмиз. Куппа-кундузи уйингизга тушиб, бор-бутингизни шипириб кетаяптилар. Ночор кишига мадад қўлини чўзиб, ҳамдард бўлиш ўрнига бақрайганча ўтиб кетиш ҳолларига гувоҳ бўлаяпмиз.

Падаркушлар, тошбағирлар, ёсуманлар Навоий, Жомий, Бобур замонида ҳам бўлган. Демак, нур бор жойда соя бор. Лекин у ўша давр одамлари одамийлик, инсонийликни авайлаб асраганлар. Натижада соя чекиниб, нур кўпайган, ёмонлик ўрнини яхшилик, тошбағирлик ўрнини меҳригиё, орсизлик ўрнини диёнат олган.

Ҳа, меҳр, мурувват оламу одамга ҳаётдай зарур. Инсон меҳр билан тирик. Бир-биримизга меҳр-шафқатимиз, дардкашлигимиз ҳақида ўйларканмиз, яхшиликнинг умрбоқийлиги, адабийлигига имон келтирамиз.

Раҳматлик Ҳайитбой ака Азимов Наманган шаҳар партия қўмитасининг биринчи котиби бўлиб ишларди. Бир куни хонасига ногирон йигит кириб келди. Унинг икки қўли тирсагидан йўқ бўлиб, ўрнига протез қўйилганди.

— Ўрта мактабни тугатдим. Андижон давлат педагогика илмгоҳига бориб, ўқишни давом эттирмоқчи эканлигимни айтдим. Аммо илмгоҳнинг айрим олиму фузалолари: «Ногиронга ўқишнинг нима кераги бор? Давлатдан нафақангни олиб, тақдирингга тан бериб, уйингда ўтиравермайсанми, болакай?» — деб устимдан кулишди. Бу ярамга сепилган туз бўлди...

Йигит томоғига бир нарса тиқилгандек ортиқ гапиролмади. Ададсиз мунг тўла кўзларида ёш йилт этди. Сўнгра ўзини босиб, синиқ овозда қўшимча қилди:

— Нима қилай, ака, пешонамга ёзилгани шу экан. Сизни шоир, одамларга дардкаш инсон деб ҳузурингизга кўмак сўраб келдим.

Ҳайитбой ака йигит билан ножўя муомалада бўлган домлаларни танирди. Улар кўз олдига келдию диёнатсизликларидан, тошга айланган дийдаларидан нафратланиб, мия-миясига қон тепчиди.

— Ўғлим, сиздақа илму фанга чанқоқ ёшларни давлатимиз эътиборсиз қолдирмайди. Муродингизга етасиз, албатта. Яхши ният ярим мол, дейдилар. Асло умидсизланманг, — деди йигитнинг елкасига меҳрибонлик билан қўл ташлаб.

Ҳайитбой аканинг юмшоқ муомаласидан, яхши истак билдиришидан кўнгли таскин топган йигит ўзини Иброҳимжон деб таништирди. Асли избосканлик эканлигини, бахтсиз ҳодиса туфайли ногирон бўлиб қолганини гапириб берди.

Котиб Иброҳимжон билан анчагина суҳбатлашиб ўтирди. Бирга тушлик қилди, яна қандай муддаоси борлигини сўради, ёрдам беришини айтди, яхши гаплар билан кўнглини кўтарди. Иброҳимжон йиқилса суяйдиган яхши одамлар борлигидан қувониб, ўзига ишончи ортди. Ҳаётга бошқача кўз билан қаради.

Азимов шаҳар ижтимоий таъминот бўлими билан боғланиб, йигитга моддий ёрдам кўрсатиш йўлларини сўради. Иброҳимжонда ҳунар ўрганиш истаги борлигини пайқаб, шаҳардаги радио-телевизор созловчилар тайёрлайдиган ўрта махсус ўқув юртига қўнғироқ қилди. Илмгоҳ раҳбарлари йигитга ҳунар эгаллашда бажону дил кўмаклашишларини айтдилар. Иброҳимжон Наманганда қолиб, ўқишни давом эттирди. Тинимсиз машқлар туфайли ёғоч қўллари «сеҳрли бармоқлар»га айланди. Ҳайитбой ака ногирон йигитнинг ўқиши, яшаш шароитидан хабардор бўлиб турди. Маълум муддатдан кейин йигит жонажон қишлоғига малакали созловчи бўлиб қайтди. Унинг қалбида яшашга, ҳаётга, яхши одамларга муҳаббат жўш урар, инсон меҳр, ардоқ билан тириклигига ишончи комил эди.

Ҳайитбой ака қаерда, қайси лавозимда ишламасин, одамларга раҳнамо бўлди, яхшилигини, манзиратини дариғ тутмади. Сурхондарё область партия қўмитасида котиблик қилганида ҳам, Наманган вилоят ижроқўми раиси ўринбосарлигида ҳам, юқорида таъкидланганидек шаҳар партия қўмитасини бошқарганида ҳам, ҳаётининг сўнгги йилларида Андижон давлат тиллар илмгоҳи ишбошилигида ҳам биринчи галда ғариб, ногиронларни қаноти остига олди.

Яхшидан боғ қолади, дейдилар, Сурхон воҳасига йўлингиз тушиб, Ҳайитбой акадан гап очсангиз, албатта бирор жабрдийдага ҳовли-жойли бўлишида кўмаклашган бўлиб чиқади. Андижонликлар билан суҳбатлашсангиз, унинг меҳри дарёлигидан, етим-есирларни илм нуридан баҳраманд қилишда жонкуярлик қилганидан хабар топасиз. Шу боис Ҳайитбой ака жумҳурият Олий Кенгаши депутатлигига сайланганди.

У киндик қони тўкилган Ойимқишлоқни жон-дилидан яхши кўрарди. Ҳамқишлоқлари тез-тез унинг одамийлик сабоқларини ёдга олиб турадилар. Қишлоққа қадам ранжида қилганида баъзи бировларга ўхшаб «ГАЗ-24» да ўтириб, одамларнинг саломларига бош қимирлатибгина алик олмасди. Яёв қишлоқ айланишни ёқтирар, болаликда бирга улғайган синфдошлари, маҳалладошлари билан суҳбатлашишни яхши кўрарди.

Ойимқишлоқликлар ҳам ўз фарзандларининг табаррук хотирасини ўрнига қўйдилар. Янги кўчаларнинг бирига Азимий номи берилди.

Инсон меҳр билан тирик деганлари шу эмасми? Аллома шоир Ҳисрав Деҳлавийнинг ҳикматларга тўла ушбу сатрлари Азимийга ўхшаганлар ҳақида ёзилгандек:

Ақал бир мушукка бўлсанг меҳрибон,
Демак, саломатдир сендаги имон.

* * *

Назармурод ака Ойимқишлоқнинг ўзига тўқ, обрўли, иззат-ҳурматни жойига қўядиган оилалардан бирига бош эди. Топарман-тутарман юмушларда ишлади. Яшаш шунақа, «байрамдан» иборат деб ўйлади. Улфатлар кўпайиб, ичкиликка, маишатга берилди. Бора-бора қўлига қараб турган бир этак бола, ризқ-рўзини бериб турган иш ҳам кўзига кўринмай қолди. Экканингни ўрасан, дейди халқимиз. Бола-чақанинг обрў келтирган ишнинг уволи ёқасидан тутди. Оғир касалликка чалиниб, бир қўли, бир оёғи ишламайдиган бўлиб қолди. Дастурхонини «гуллатган», соясига кўрпа соладиган улфатлари ҳатто кўнгил сўрашга ҳам ярамадилар. Кафтдаккина ота жойидаги уйча, увада кўрпа унга макон бўлиб қолди.

Ён қўшниси Ҳакимжон ака Ҳожибеков, Ленин номли мактаб-интернат директори Ўктамжон Охунов (ҳозир район партия комитетининг котиби, жумҳурият халқ депутати) бўлмаганида бу дунёдан ғариб ўтиб кетарди. Ҳакимжон ака ота, Ўктамжон ука ўрнини босишди. Ҳаммадан ҳам Ҳакимжон аканинг ёстиқдоши Жўрахон ая бир қориндан тушган сингилдек меҳр-оқибат кўрсатди. Узоқдаги қариндошдан яқиндаги қўшни яхши, дейдилар. Беморнинг кийим-кечагини ювиш, алмаштириш, йиртиғини тикиш, ётган хонасини супуриб-сидириш, саранжом тутиш ая зиммасида бўлди.

Ўктамжоннинг одамийлигига ҳозиргача ойимқишлоқликлар офарин айтадилар. Унинг ғамхўрлиги туфайли бемор кўрпа-ёстиқ, каравот билан таъминланди. Интернат ошхонасидан ҳар куни уч маҳал иссиқ овқат келтириб туришди. Ўқитувчилардан Анваржон Йўлдошев, Рустамжон Ҳамроев, Мамазулун Умрзоқовлар навбат билан бемор ҳолидан хабар олиб турдилар.

Мактаб-интернат бош ҳисобчиси Жўрабой Мамажонов шундай ҳикоя қилади:

— Меҳр-шафқат, одамийлик инсоннинг умрига-умр қўшаркан. Айтмоқчиманки, Назармурод акани ёлғиз қолдириб, тақдир қўлига ташлаб қўймадик. «Коммунизм» маҳалласи раиси Собиржон Юнусов, меҳнат ва уруш фахрийларидан Абдуманноб Мамажонов, мактаб-интернат ўқитувчилари бемор ёнида тез-тез бўлиб, кўнгил сўраб турдилар. Ана шундай пайтларда Назармурод аканинг сўник кўзлари ёлқинланар, тили калимага келиб, миннатдорчилик билдираётгандек жилмаярди.

Маҳалла аҳли, мактаб-интернат жамоаси Назармурод акани икки йил оқ ювиб, оқ тараб, меҳр-оқибат кўрсатдилар...

Юқорида марҳумнинг бир этак боласи борлиги, улар оталик меҳридан бебаҳра қолганлигини айтгандик. Ҳамқишлоқларнинг гувоҳлик беришларича, Назармурод ака фарзандлари ҳар куни оталари хонаси олдидан ўтишар, аммо бирор марта кириб, хабар олмас эканлар.

Айтишларича, Назармурод ака кун бўйи кўчага тикилар, болаларини зориқиб кутганча ўша томонга мўлтираб қараркан. Нуридийдаларининг дийдорини бир бора бўлса ҳам кўриб, кейин оламдан кўз юмсам, майли, деркан. Фарзандларнинг бемор ота ҳолидан хабар олмаганликлари балки унинг бевафо ва беоқибатлигига қилган жавобларидир. Шундай бўлса-да, бола ўз падари бузруквори олдида умрбод қарздордир. Бу ҳақда халқимиз орасида отани улуғловчи кўпдан-кўп насиҳат, пандномалар бор. «Отанг тўнғиз бўлса ҳам, у яшаётган уй томига чиқма», дейдилар. Қуръони каримда «Отанг-онангни елкангга кўтариб, етти марта Маккаю Мадинага элтсанг ҳам, улар олдидаги қарзинг узилмайди», деб ёзилган.

Ҳазрат Навоий қуйидаги сатрларни бежиз айтмаган:

Фарзанд ато қуллигин чу одат қилғай,
Ул одат ила касбин саодат қилғай,
Ҳар кимки атога кўп риоят қилғай,
Ўғлидан анга бу иш сироят қилғай.

* * *

Ҳамюртимиз Турғун Қўчқоровнинг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган жасоратлари 60—70-йиллар авлодига яхши таниш. Бу ҳақда рўзномаларда мақолалар чоп этилган, китоблар ёзилган. 90-йиллар кишилари учун эса у нотанишдай кўринади. Таниқли ёзувчи Адҳам Раҳмат «Окопдан овозлар» китобида Т. Қўчқоровнинг жанговар йўлини мадҳ этганди. Қуйида унинг инсонпарварлиги, саховатпешалигини яна бир бор қаламга олдик.

Турғун ака Тарнополь областига қарашли Приятин шаҳри яқинида ярадор бўлиб, фашистларга асир тушади. Лагерма-лагерь очнаҳор олиб юришиб, охири бошқа совет ҳарбий асирлари қатори уни Италиянинг Офуания вилоятидаги Сарара шаҳрига олиб келишади. Бу ерда Турғун ака помешчикнинг уйида отбоқар ва аравакашлик қилади. Сарзана шаҳридан немис офицерлари учун от-аравада озиқ-овқат ҳам ташийди. Уруш гирдобига тортилган бошқа мамлакатлар халқлари қатори италияликлар ҳам муҳтожликда яшардилар.

Турғун ака ҳар гал озиқ-овқат олиб келаётганида болалар, қариялар унинг йўлига чиқиб туришаркан, табиатан кўнгилчан, хотамтой бу киши немислардан яширинча йўлда турганларга 15—20 буханка нон, 2—3 қоп ёрма, ун ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини ташлаб кетаркан. Тутқунликда, ҳар қадами душман таъқибида, ўзи бир парча нонга зор ҳолда, оғзидаги ошни ҳам бошқалар билан баҳам кўрган одамни кўз олдингизга келтиринг. Уруш йиллари Турғун ака туфайли кўплаб итальян болалари, қариялари очлик балосидан омон қолганлар.

Хуллас, хотамтойлиги, сахийлиги учун италияликлар Турғун акани ёқтириб қоладилар. Маҳаллий аҳоли билан тезда қалинлашиб, дўстлашиб кетади. Турғун ака 1944 йилнинг 16 ноябрида бир гуруҳ дўстлари билан тутқунликдан қочиб, Жузеппе деган италиялик йигит ёрдамида Сардугси кўчасидаги 5-уйга яширинади. Бу хонадонда Эльвера Дельмонта ва Нелла деган қизлар яшардилар. Хонадон соҳибалари асирларнинг яна ҳам хавфсизроқ ерга яширинишларига ёрдам берадилар. Сўнгра совет ҳарбий асирларини фашистлар билан уруш олиб бораётган партизанлар командири Бруно билан учраштирадилар. У йигитларни Альп тоғларида жанг қилаётган партизанлар бўлинмасига бошлаб кетади. Шундай қилиб, Турғун ака ва унинг ҳамюртлари итальян, рус, чех, поляк, ўзбек миллатларидан ташкил топган «Гарибальди» номли байналмилал партизанлар отряди сафига қабул қилинади. Турғун ака ва бошқа ўзбек йигитлари 1945 йилнинг 8 апрелигача итальян партизанлари билан ёнма-ён туриб, фашистларга қарши курашадилар.

Турғун ака ва унинг дўстлари Италия халқи мустақиллиги учун олиб борган кураш зое кетмади. Улар бу ерда Италия Коммунистик партияси сафига қабул қилиндилар. Генуя шаҳрида Турғун ака ва дўстлари Италия Коммунистик партияси Бош секретари марҳум Пальмиро Тольятти билан шахсан учрашадилар ва суҳбатда бўладилар. Ҳамиша дастурхони очиқ, бир бурда нонини ҳам бошқалар билан баҳам кўрадиган саховатли ўзбек ўғлонини италияликлар севиб қолдилар.

Турғун аканинг халоскорлари Эльвера, Нелла ўзбек йигитларини Совет Иттифоқига жўнаш олдидан уйларига таклиф қилдилар. Бу ерда палов дамланиб, дастурхон атрофида ўзбекча, итальянча куй-қўшиқлар янгради.

Турғун ака урушдан кейин ҳам баракали умр кечириб, ўз саховати, мурувватини одамлардан аямади. Шахсий жамғармаси ҳисобидан маҳаллада боқувсиз қолган оилаларга, ногиронларга баҳоли қудрат кўмаклашганини ойимқишлоқликлар тўлқинланиб гапириб юришади.

Турғун Қўчқоровнинг чироғи ўчмаган. Ўғилларидан Тўлқин шифокор, қизларидан Дилфузахон мураббий бўлиб етишганлар.

* * *

Султон эрсанг мискина раҳм эт.
Комил Хоразмий.

Али ака Қодиров Тешиктош қишлоғининг «Правда» мавзеида яшайди. Қишлоқдаги Серго Орджоникидзе номли, «Ғайрат», «Ойим» давлат хўжаликларининг бешигини тебратган кишилардан бири. Эсини таниганидан буён далада мироблик қилиб келади. Қишнинг чилласи, саратоннинг жазирамасида елкасида кетмон билан тўғон ва ариқ бошидан силжимасди. Қанчадан-қанча токзору олмазорлар, пахтазорлару қовун полизлари, ғаллазорлар ота тараган оби ҳаётга қониб, эл-юртга ризқ-рўз улашди. Ҳамқишлоқлари унинг қўли гуллигидан фахрланиб, Али ака ерга қозиқ суқса, эртасига новда чиқариб, барг ёзади, дейишарди.

Илгарилари ҳали бетондан «либос» киймаган сув йўллари (канал, ариқ) тез-тез ўзанидан тошиб, экинзорларни пайҳон қилар, маҳаллаю хонадонларга «бостириб» келарди. Бундай пайтда Али ака асқотарди. Қишу ёз демай ўзини тўғонга отиб, сувни жиловламагунча тиниб-тинчимасди.

Меҳнат фахрийлигига чиққач, пешонаси терлаб ўрганган Али акага нуронийлик гаштини суриш насиб этмади. Бир қўли, бир оёғи ишламай тўшакка михланиб қолди. Жуфти ҳалоли Шакархон аядан у дунё-бу дунё рози: ўн беш йилдан буён тиранса ҳасса, суянса девор бўлиб, оқ ювиб, оқ тарайди.

Маҳалласи, қишлоқ катталари ҳам ташлаб қўйганлари йўқ. Ҳайит, маърака, байрамларда йўқлашиб, кўнгил сўраб турадилар. «Отанг ҳам, онанг ҳам — маҳалла» деганлари шу-да! Аммо ҳамманинг кўланкаси ўзига тушади. Етмиш сўм нафақа қозон қайнатишга базўр етади. Озиқ-овқатнинг нархи чақаман, дейди. Қани энди шу касофат бод бўлмаганда оёғи билан юриб, чойхоналарда ўзгаларга ҳамсуҳбат бўлиб, қарилик гаштини сурарди.

Али ака бостирманинг тарновида ўзини-ўзи эплаб, патини тозалаётган мусичага қараб, ана шундай ғамгин хаёлларга бериларди. Шу пайт ҳовлида икки кишининг қораси кўринди. Кўп ўтмай беморнинг хонасига салом билан аёллар кириб келдилар. Бириси ўзини ноҳия ижроия қўмитасининг раиси Манзурахон Эгамова деб таништирди. Бошқаларни ота таниди. Улар «Ойим» давлат хўжалиги бошқарувчисининг турмуш маданияти бўйича ўринбосари Моҳидилхон Ҳамидова, касаба уюшмаси раиси Сайёрахон Эгамбердиева эдилар. Меҳмонлар отанинг соғайиб кетишига тилак билдиришди. Сўнгра участка шифокорининг хабар олаётганлигини, ейиш-ичишини, ўтин-кўмирини суриштирдилар. Қўлларидаги тугунни олдига қўйиб, янги сарупо кийдиришди.

Улар кетганидан кейин эр-хотин анчагина чақчақлашиб ўтирдилар. Али аканинг юзига қизиллик югурган, кўриниши ҳар кунгидан тетик, бардам эди. Меҳнати ерда қолмаганлигидан, ҳисобда борлигидан, дунёдан меҳр-оқибат кўтарилмаганлигидан у шод эди.

Район фаоллари келиб-кетганларидан кейин Али аканинг хонадонида хайрли ўзгаришлар рўй берди. Фахрийнинг уй-жойи жамоа ҳисобидан 200 сўм сарфланиб, қайта таъмирланди. Қўшимча нафақа тайинланди.

Ойимқишлоқнинг ўзида 13 нафар моддий ёрдамга муҳтож оилалар борлиги аниқланиб, уларга халқ депутатлари биркитиб қўйилди. Кейинги пайтларда ана шундай хонадонларга 3 минг сўмдан зиёд моддий ёрдам кўрсатилди. Хорижий моллар, озиқ-овқат маҳсулотлари, ўтин-кўмир вақти-вақти билан етказиб берилмоқда.

Дунёда икки нарса ғоят қадрлидир. Булар нон билан фарзанд оқибати. Одамлар ҳар доим мурувватга ташнадирлар. Меҳр билан гирикдир инсон, деганлари рост.

Собиржон РЎЗИМАТОВ.

ТУРФА ОЛАМ

АРҚОН ЙЎЛИ

Франциянинг Альп тоғларида энг узун арқон йўли бунёд этилган. У Вальторанни 3200 метр баландликдаги Карон тоғ чўққиси билан боғлайди. Икки кабинада бир йўла 187 йўловчи манзилга етиши мумкин.

Йўлнинг ғаройиб хусусияти шундаки, унда электрон тарози мавжуд бўлиб, ҳар бир йўловчини тортиб кўради, барчасини жамлайди ва белгиланган вазнга етилгач, кабина эшиги ёпилади.

ОЛТИН ПОЛВОН

Бразилия Амазонкасининг машҳур Сьерра Пелада олтин конидан топилган ёмбилар 32,9 ва 25,9 килограмм келди. Бу икки соф олтин бир миллион юз минг доллар баҳоланмоқда. Топилма вазнига кўра Австралиянинг Виктория вилоятидан топилган аввалги «ғолиб»дан устун туради. Энг юқори халқаро натижа Австралиянинг Хил Энд олтин конидан топилган «Олтин полвон»га мансубдир. Унинг вазни 214,3 килограммга тенг.

ҚУНИГА ТЎРТ МИНГ АВТОМОБИЛЬ

Жаҳонда энг йирик автомобиль ишлаб чиқарувчи корхона Ғарбий Германиянинг Вольсбург шаҳридаги «Фольксваген верк» ширкатидир. У ерда 65.000 нафар ишчи ва хизматчилар меҳнат қилишади. Кунига 4.000 автомобиль ишлаб чиқарилади.

СИГИРГА ҲАЙКАЛ

Шуниси қизиқки, японлар XIX аср ўрталаригача қадар мол гўшти нималигини билмас эдилар.

Ҳозирги кунда эса мамлакатнинг бош шаҳри — Токиода сигирга... ўрнатилган ҳайкал қад кўтариб турибди. 1858 йилда биринчи мол айни шу ерда гўштга сўйилган эди.

АРЧА ГУЛИ

Ғарбий германиялик ботаникларнинг ҳисоблаб чиқишларича қайин ўсиб турган даврида юз миллионта уруғ бераркан.

Дуб ва қарағай гул чанглари ҳам айни шунча. Бу борада арчага тенг йўқ. У 350 миллионтагача уруғ беради. Бир гектар арчазорда ҳосил бўладиган гул чангининг умумий салмоғи уч юз килограммга етади.

ШАЛОЛА

Шалола номи сувнинг тепаликдан пастга тушишидан келиб чиққанлиги маълум.

Лекин Гавайя оролларида бундай деб бўлмайди. Бу ерда кучли шамоллар тез-тез эсиб турадики, сув пастга эмас, юқорига отилади.

Избоскан районининг Тўрткўл қишлоғида жойлашган бадиий мактаб-интернат ўқувчилари район, вилоят ва жумҳурият кўргазмаларида доимо фаол иштирок этиб келмоқдалар. Бу маданият масканида ҳозирда 400 нафарга яқин иқтидорли ёшлар таълим олишаётир. Эндиликда ёш мусаввир ва ҳайкалтарошлар ўзлари ишлаган санъат намуналари билан «Италия — Совет болалари нигоҳида» Бутуниттифоқ танловига тайёргарлик кўришмоқда.

СУРАТДА: ҳайкалтарошлар гуруҳи ўқувчилари машғулот пайтида.

Ш. АЛИМОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ФУТБОЛ

БИРИНЧИ ҒАЛАБА

«Пахтакор» ишқибозлари хаёлида мавсум бошланганидан бери бир савол: «Футболчиларимиз қачон ғалаба қилади?». Куни кеча мамлакат биринчилигининг олий гуруҳида бўлиб ўтган навбатдаги тур учрашувлари ана шу саволга жавоб берди. Ҳамюртларимиз мавсумда илк маротаба зафар нашидасини сурдилар.

Аввало уларнинг рақибини эслатайлик. Бу сафар Москванинг яна бир вакили — «Локомотив» жамоаси пахтакорчиларнинг рақиби бўлди. Улар ҳозирга қадар олий гуруҳда 24 марта учрашишган. Ютуқлару мағлубиятлар ҳамда дуранглар нисбати бир хил: жамоалар саккизтадан учрашувни ғалаба билан якунлаб, айни шунча матчни бой беришган, саккизта баҳсда дуранг натижа қайд этилган. Фақат тўплар нисбати «Локомотив»да яхшироқ: 38:35.

Демак, бу учрашувда томонлар орани очиқ қилиш учун ҳаракат қилишлари турган гап. Кутилганидек, иккала жамоа ғалаба иштиёқида ўйнади. Афсуски, ёмғирнинг ёғиб туриши, чим майдонининг нам бўлиши учрашувга таъсир кўрсатмай қолмади. Футболчилар жуда кўп хатога йўл қўйдилар, узатилган тўп эгасига етиб бормади. Шундай бўлса-да, дарвозалар олдида хавфли вазиятлар тез-тез содир бўлиб турди. Аммо улар олдиндан пухта ўйлаб бошланган комбинациялар натижаси бўлмади.

Пахтакорчилар негадир суст ўйнадилар. Учрашувнинг биринчи бўлимида улар ҳаракатида тезкорлик сезилмади. Нима учундир тўпни бир-бирига бамайлихотир, шошилмай узатиб, аста-секин ҳаракат қилдилар. Натижада таблодаги 0:0 рақамлари узоқ вақт ўзгармай турди.

Ҳамюртларимиз фақат иккинчи бўлимдагина тезликни бироз оширдилар. Шунинг ўзиёқ ташаббус уларнинг қўлига ўтишини таъминлади. Пахтакорчилар бирин-кетин тезкор ҳужум уюштирдилар. Бу меҳмонларни шошириб қўйди. Ниҳоят, ўйинда бурилиш ясайдиган дам келди. Ярим ҳимоячимиз Миржалол Қосимов тўпни қаторасига бир неча бор бурчакдан жарима майдончасига йўллади. Ана шундай лаҳзалардан бирида Игорь Шквирин маҳорат кўрсатди. У ўзи томон йўналтирилган тўпни боши билан уриб, дарвоза тўрига туширди. Бу учрашувнинг 63-дақиқасида рўй берди.

Шуни таъкидлаш керакки, ўтган сафар оғир жароҳат олиб, майдонни тарк этган моҳир ҳужумчимиз Рифат Галиев бу сафар ўйинда қатнашмади. Ёш футболчимиз Бунтов унинг ўрнини эгаллади. Аммо у асосий таркибда майдонга кўп тушмаганидан ҳал қилувчи лаҳзаларда ўзини кўрсата олмади. Шошиб қолиб, қулай имкониятларни бой берди. Учрашув ниҳоясида пахтакорчилар жарима тўпини моҳирона бажардилар. Қосимов тўпни «жонли девор» бўйлаб Оганесянга узатди. У эса кутилмаганда дарвоза томон яқинлашиб, кучли зарб берди. «Локомотив» дарвозабони Бижиев қаттиқ тепилган тўпни ушлаб туролмасдан қўлидан чиқариб юборди. Унга Бунтов биринчи бўлиб етиб келди. У буни кутмаганди. Вазият шу қадар қулай эдики, тўпни бўш қолган дарвозага бамайлихотир йўллаши мумкин эди. Аммо шошиб қолганидан тўпни дарвозабоннинг ўзига тепди. Бижиев уни бурчакка чиқариб юборди.

Бундай ҳоллар бир неча бор рўй берди. Афсуски, мезбонлару меҳмонлар улардан фойдалана олмадилар. Оқибатда учрашув 1:0 ҳисобида «Пахтакор» фойдасига тугади. Бу ғалаба ҳамюртларимизга сўнгги ўринни тарк этиш имконини берди.

Бошқа учрашувлар натижаси билан танишинг: «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Минск) — 1:1, МАСК— «Черноморец» — 4:3, «Помир» — «Торпедо» (Москва) — 0:0, «Металлург» — «Шахтёр» — 0:0, «Арарат» — «Днепр» — 1:0, «Динамо» (Киев) — «Металлист» — 1:1.

Олти учрашувдан сўнг 12 очко тўплаган Москва армиячилари олий гуруҳ жамоалари ўртасида пешқадамлик қилаяптилар.

Биринчи гуруҳ жамоалари ҳам навбатдаги тур учрашувларини ўтказдилар. Жумҳуриятимиз вакилларидан «Навбаҳор» (Наманган) жамоаси бу сафар муваффақиятли ўйнади. Ҳамюртларимиз Воронежда маҳаллий «Факел» клуби устидан 1:0 ҳисобида ғалаба қозондилар. «Нефтяник» (Фарғона) жамоаси эса Камишинда маҳаллий «Текстильщик» командасига 1:2 ҳисобида ютқазиб қўйди.

Қолган учрашувлар натижаси: «Ростсельмаш» — «Зенит» — 1:1, «Кубань»— «Пардаугава» —0:0, «Зимбрул»—«Шинник» — 0:0, «Буковина» — «Локомотив» — 0:0, «Қайрат» — «Ротор» — 0:1.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Ойнаи жаҳонда

12 АПРЕЛЬ ЖУМА

КОСМОНАВТИКА КУНИ

● ЎзТВ I

8.00 «Коинот ва замин». Кинопрограмма.
9.00 «Қадрдонлар кўчаси». Телефильм.
9.25 Хизмат кўрсатган Давлат «Баҳор» халқ рақс ансамблининг концерти.
10.40 Иззат Султон. «Имон». Видеоспектакль. 2-қисм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.05 «Билмасвой шоир». Мультфильм.
18.20 «Водий дорилфунуни». Муаммо ва ечимлар.
19.00 «Янги Иттифоқ шартномаси лойиҳаси: фикр ва мулоҳазалар».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Ёшлик оқшоми».
20.30 Москва. «Время».
21.15 Дилрабо концерт.
21.55 Тижорат хабарлари.
22.00 «Ахборот».
22.20 Дала юмушлари.
22.40 «Ялла»нинг Наврўз чойхонаси». Мусиқий программа.
23.55 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Македония телевидениесининг программаси.
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 Кичик концерт.
20.30 Москва. «Время».
21.15 «Олқишлар».
22.30 «Асов дарё ўзанида». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.30 Мультфильм.
8.35 «Биргаликда куйлайлик, дўстлар!».
10.35 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
11.30 «ТСН».
11.45 Телевизион ҳужжатли фильм.
12.35 «Калинка» ансамблининг концерти (Калуга шаҳри).
12.50 «Менсиз». Илмий-оммабоп фильм.

* * *

14.30 «ТСН».
14.45 «Биринчи ва охирги кун». Телевизион бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия, 1978 й.).
15.55 Мультфильмлар: «Дюймчахон», «Дастлабки учрашувлар».
16.40 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. , «Кичкинтой Мукнинг саргузашти» («Тожикфильм», 1983 й.).
18.00 «ТСН».
18.20 «Қайта қуриш: бу Японияда қандай бўлган эди?». 3-кўрсатув.
19.05 «Ер жозибаси». Мусиқий кўрсатув.
19.35 «Ёлғизлар». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 4-серия.
20.30 «Время».
21.15 Ю. А. Гагарин космосга парвозининг 30 йиллигига бағишланган халқаро телефестиваль.
00.15 «ВИД» программаси.

Тунги телевидение

02.15 «Шерлок Холмс ва дўхтир Ватсоннинг саргузаштлари». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Ленфильм», 1980 й.).

● МТ II

8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

8.15 Илмий-оммабоп фильм.
8.35, 9.35 Адабиёт. 5-синф. В. П. Катаев. «Полк ўғли».
9.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35, 11.35 Адабиёт. 6-синф. М. М. Пришвин. «Қуёш омборхонаси».
11.05 «Здоровье».

*

12.05 «Шамолда ниҳол». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.

* * *

16.25 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Нюмид» (Сиктивкар). Коми АССРда ёғоч тайёрловчилар посёлкасининг турмуши ҳақида.
16.55 «Ўрмондаги саргузашт». Мультфильм.
17.00 «Санъат календари».
17.30 «И камеристи ломберди» чолғу ансамбли чалади (Италия).
18.25 Россиянинг парламент хабарномаси.
18.40 Тверь қишлоқларининг муаммолари ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
19.30 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.45 Коллаж.
19.50 СССР халқ артисти Ирина Архипова куйлайди.
20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
21.15 Спорт ҳамма учун.
21.30 «Тунги ташриф». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Грузия-фильм», 1974 й.).

БУЮРТМА № 5212 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64602. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12